

Věčná

1474-1
Sazeček Václ.
Lukavce 40
p. Lovosice

PRÁŽ

Týdeník Svazu Čechů z Volyně

Ročník V. — Číslo 21—22

V Zlatci 12. května 1950

Cena Kčs 6

Projev presidenta republiky Klementa Gottwalda na oslavách pátého výročí osvobození Československé republiky v Praze 7. 5. 1950

Vojáci, příslušníci Sboru národní bezpečnosti a lidových milic, soudružky a soudruzi, drazí přátelé!

Oslavujeme dnes páté výročí 9. května 1945, dne vítězství Sovětského svazu ve válce proti hitlerovskému Německu, dne osvobození Československé republiky a jejího hlavního města Sovětskou armádou.

9. květen je vsuktku velký, ba největší náš národní svátek. Tohoto dne roku 1945 skončila navždycky krutá hitlerovská okupace, která hrozila zničením samé existence českého a slovenského národa. Tento den je zároveň i historickým mezníkem, kdy český a slovenský národ zahajuje novou, dosud nejsvětější éru svých dějin, éru skutečné národní svobody a nezávislosti, éru vlády lidu a svobodné práce lidových mas, éru výstavby socialismu.

Které historické podmínky a kteří činitelé způsobili tento velký obrat v osudu našeho lidu! Nejdůležitější a rozhodující podmínkou, nejdůležitějším a rozhodujícím činitelem byly tu slavné zbraně sovětských vojsk, bylo spojení a bratrská pomoc Sovětského svazu, byla jeho moudrá, stalinská politika míru a spolupráce mezi národy.

Dnes, po pěti letech, když hodnotíme zkušenosti uplynulého období, vyvstává nám již v plné jasnosti jediný historický význam 9. května 1945, i veliká a nehybnoucí zásluha sovětského lidu a jeho vůdce generálissima Stalina o naše národy.

Ano, sovětské zbraně zbavily nás hitlerovských okupantů a obnovily svobodu a samostatnost Československé republiky.

Ano, stalinská politika respektování svobodné vůle národů vytvořila možnost, aby náš lid vzal vládu věcí svých do svých rukou, aby zúčtoval se zrádci a kapitalistickými pljavicemi lidu a zahájil výstavbu socialismu ve své vlasti.

Ano, jedině bratrská a nezištná pomoc Sovětského svazu nás v poválečných letech zachránila před hospodářským rozvraťem a hladem a umožnila nám obnovit a dále budovat své hospodářství.

Ano, jedině spojení s mocným Sovětským svazem a jeho rozhodná mírová politika nás ochránila po zmaření reakčního puče v únoru 1948 před intervencí západních kapitalistických mocností.

Ano, jedině vzájemná spolupráce a velký příklad třícelitého budování Sovětského svazu nám dnes umožňují zdárné plnění pětiletého plánu a rychlý vývoj našeho hospodářství i kultury k socialismu.

A posléze jedině to, že Sovětský svaz vede odhodlaně zápas národů celého světa za zkržení imperialistických válečných plánů a za upevnění světového míru, chrání i náš mír a pokojnou práci v rodině ostatních lidově demokratických států.

To jsou některé naše zkušenosti uplynulých pěti let. A ještě názorněji vynikne, co pro nás znamenal 9. květen 1945 a další spolupráce se Sovětským svazem, srovnáme-li osud naší vlasti s osudem zemí západní a jižní Evropy. Pravda, také tyto země byly hlavně zásluhou hrdinského boje sovětského lidu zbaveny hitlerovské okupace. Na jejich půdě však nevstoupila vojska sovětská, nýbrž imperialistická. Výsledek je ten, že národy těchto zemí si nemohly zaříditi svůj život podle své vůle a že naopak upadly do nové poroby, do poroby těch, kdož se stali dědici hitlerovských snah po světovládě.

Dnes, po pěti letech, nemají tyto země státní a národní nezávislosti. Jejich kapitalistické vlády nejsou ničím jiným, než nástroji zločinné válečné a vykořisťovatelské politiky cizích imperialistů.

Národy těchto zemí nemohly obnovit své hospodářství a budovat je podle potřeb lidu. Jejich zmrzačené hospodářství slouží dnes hrstce cizích i domácích kapitalistů. Pracujícím těchto zemí je dnes již jasné, že na příklad smyslem Marschallova plánu je zachraňovat americké monopolisty před krizí, ale jim samým že přinesl tento neblahý plán jen bídu, hlad a nezaměstnanost.

Národy těchto zemí jsou stále cyničtější zbavovány základních politických práv. Právo a moc mají jen kapitalisté, dřívější fašisté, zrádci a kolaboranti. Proti pracujícím lidu a všem vlasteneckým silám se užívá krvavého teroru. Vražedné výstřely, které v posledních měsících zněly v Modeně, Brestu, Parmě, Marseilli a mnoha dalších městech a vesnicích Itálie, Francie a jiných kapitalistických států, hřmí do celého světa obžalobu imperialistických otrokářů a jejich pomahačů.

To je bilance uplynulých pěti let v zemích, které se dostaly do spárů různých těch následovníků Hitlera a Mussoliniho. A to je také onen vyhlašovaný „americký způsob života“ ve své nahotě. Není divu, že stále větší masy lidu oněch zemí s nenávistí proklínají tento způsob života i jeho nositele a řadí se do světové fronty boje za mír, demokracii a národní nezávislost, do fronty, v jejímž čele stojí Sovětský svaz.

A je právě zásluhou Sovětského svazu, že naše národy, stejně jako národy ostatních lidově demokratických zemí, zůstaly ušetřeny tohoto krutého a ponižujícího způsobu života. Je zásluhou Sovětského svazu, že náš lid mohl zvolit svůj vlastní způsob: způsob, který nese lidu mír a blahobyt, způsob, který odpovídá dějinnému pokroku i důstojnosti národa a člověka, způsob socialistický.

Díky, tisícekrát za to díky Sovětskému svazu, díky, tisícekrát za to díky velkému Stalinovi!

Vojáci, příslušníci Sboru národní bezpečnosti a lidových milic, soudružky a soudruzi, drazí přátelé!

Dnes proto, oslavujíc páté výročí památného května 1945 a myslíce na budoucnost naší vlasti a na své potomky, slibme si slavnostně za svědectví zástupců stamillionových mas světové fronty míru a lidové demokracie:

že provždycky uhájíme ideály a odkaz 9. května 1945; že na věčné časy půjdeme věrně a stále pevněji po boku našeho velkého osvoboditele, ochránce a učitele, sovětského lidu; že všechny své síly dáme budování socialismu v naší vlasti a jeho obraně; že budeme neúnavnými bojovníky světové fronty míru, aby zvítězila

nakonec v celém světě svoboda národů a záky hitlerovských fašistů postihl osud jejich učitelů.

Ať věčně žije a silí spolenectví a bratrství Československa a Sovětského svazu!

Ať žije a dále vítězí světová fronta míru, demokracie a přátelství mezi národy, vedená Sovětským svazem!

Zdar Sovětské armádě — osvoboditelce!

Naše nejvícejší pozdravy a blahopřání vítězi nad hitlerovským fašismem, vůdci světové fronty míru a nejlepšímu příteli našeho národa, velikému Stalinovi!

Se Sovětským svazem na věčné časy!

[Historie naší první smlouvy s SSSR].

Dnes, kdy naše věrné a pevné spolenectví a přátelství se Sovětským svazem má své hluboké kořeny v lásce a vděčnosti všeho našeho pracujícího lidu a kdy nemůže být již nijakým způsobem ohroženo zrádnými piklemi buržoasie, vyloučené z politického a hospodářského vlivu republiky, připomínáme si některé historické skutečnosti naší první smlouvy o vzájemné pomoci se Sovětským svazem, která byla uzavřena před 15 lety v Praze 16. května 1935.

Rok 1935!

Co všechno se od této doby změnilo v životě našich národů a států!

V této době již nemohla naše vládnoucí buržoasie nadále přehlížet nebezpečí, které hrozilo nejen nám, ale celé Evropě z hrozivého růstu nacistického imperialismu v Německu. Hledala se záchrana a ochrana před tím, co až dosud vyrůstalo za vlídné patronace západních kapitalistických států, pro něž německý fašismus byl jakousi zárukou ochranného kordonu proti vzrůstu socialistických sil v Evropě. Teprve když nacistický imperialismus začal nebezpečně ohrožovat i mocenské pozice imperialistů západních států, došlo k obrátu v nazírání na tohoto skrytého nepřítele.

Francouzský ministr zahraničních věcí se pokusil vytvořit smluvně obranný systém vzájemné pomoci, který by byl mocnou protivahou útočného nacismu. Tento obranný blok ovšem mohl nabýt významu a účinnosti teprve přímou účastí Sovětského svazu. Vstup Sovětského svazu do smluvně obranného systému vytvořil podmínky, které mohly závčas zastavit a popřípadě i rozložit růst nebezpečí nacistického imperialismu.

Naše buržoasie se předtím zuby nehty bránila naléhání pracujících vrstev národa, aby došlo k sblížení

se Sovětským svazem. Ale nyní jí nezbývalo, než přijmout přímý diktát Francie a také hledat záchranu právě tam, kde se jí tato záchrana před nacistickým vydíráním nezáludně nabízela. Konečně došlo k tomu, co bylo přáním našeho pracujícího lidu již před mnoha léty, ale co bylo naší buržoasii sabotováno bez ohledu na zájmy a bezpečnost republiky v nepřátelském obklíčení.

Díváme-li se dnes na text této smlouvy, která byla uzavřena v Praze 16. května 1935, solva přehledněme, že naše buržoasie a s ní i buržoasie francouzská, ani chvíli nemyslely na obranu vlasti, ale jen na své úzké sobecké zájmy. Nemohlo být pochybností o tom, že jak naše, tak i francouzská buržoasie přijímá smluvní závazek s první socialistickou velmocí na Východě se smíšenými pocity. Jen strach před dravostí hitlerismu způsobil, že se k tomu odhodlala. A právě text této smlouvy jasně a nepokrytě ukazuje nepoctivost, s jakou francouzský mocenský blok látal svou záchranu před stále rostoucím nebezpečím z Německa.

Francouzská buržoasie dobře věděla, že československý pracující lid, vedený komunistickou stranou, od dávných dob chová vřelou city k pokrevně blízkému bratrskému národu ruskému, který první v historii lidstva svou Říjnovou revolucí svrhl jeho kapitalismu a vykročil na cestu k socialismu. Z těchto důvodů byla do československo-sovětské smlouvy o vzájemné pomoci vsunuta doložka, v které se stanovilo, že Sovětský svaz může přijít na pomoc ohroženému Československu jen tehdy, když mu půjde na pomoc i druhý smluvní partner — Francie. Francouzská buržoasie se tak zajíšťovala, aby někdy nedošlo k nějakému jí nevhodnému sblížení SSSR s Československem a tím i k ohrožení třídě

kapitalistických zájmů západních imperialistů.

Ale francouzská buržoasie se zbytečně obávala. Klement Gottwald již na VII. sjezdu Komunistické internacionály 7. srpna 1935 přibil na pranytí zrádné chování fašistického křídla české buržoasie, která soustavně podkopávala náš přátelský poměr k Sovětskému svazu, ač bylo zřejmé, že jen Sovětský svaz je záštitou míru a oporou Československa proti expanzi hitlerovského imperialismu.

Další vývoj událostí plně potvrdil varování Klementa Gottwalda. Ve chvíli vrchovaného nebezpečí v září 1939, zradila nejen Francie, ale zradila i česká buržoasie. Jediný Sovětský svaz, bez ohledu na výhrady ve smlouvě, byl ochoten nám pomoci. Ale třídni zájmy české buržoasie byly jí bližší, než smrtelné nebezpečí, které hrozilo republice. Zrada Francie byla dovršena zradou domácí buržoasie a Mnichov otevřel propast, do které se navždy zřítíl tento starý a proradný svět mocenských zájmů.

Druhá světová válka a rozhodující vítězství Sovětského svazu nad německým fašismem, odklidila z cesty všechny překážky, které bránily našemu lidu po nejuzším přátelství a spolenectví se Sovětským svazem. Toto naše přátelství a spolenectví bylo zpečetěno společnou prolitou krví a rozhodnutím čelných představitelů našeho národa jednou provždy skoncovat se starým kapitalistickým světem zrady a vydírání. Právě uprostřed vítězného zápasu s fašismem došlo v Moskvě dne 12. prosince 1943 k podepsání nové smlouvy, jejíž slova diktovala vděčnost a láska všeho československého lidu k zemi, kde není vykořisťovatelů ani vykořisťovaných, k Sovětskému svazu. Splnil se sen našeho pracujícího lidu a přání všech, kteří pro toto vznešené přátelství a spolenectví obětovali své životy.

Nezapomínejme obětí, z nichž se zrodila naše svoboda

Slavnostní položení základního kamene k pomníku padlým volyňským Čechům v Uničově

Odbočka Svazu Čechů z Volyně pro okres Šternberk uspořádala v neděli 7. května t. r. v Uničově slavnost položení základního kamene k pomníku volyňským Čechům, příslušníkům čs. zahr. arm. ze SSSR, kteří padli v bojích za svobodu naší vlasti a jejichž rodinní příslušníci jsou osídleni na Šternbersku. Slavnost měla důstojný a manifestační ráz i průběh a vhodně zapadla do rámce celkových oslav Dne vítězství.

Slavnostního položení základního kamene se zúčastnili zástupci MNO, krajských, okresních i místních orgánů lidosprávy, zástupci KSČ, SBS,

ČSM a všech místních organizací, spolků a korporací jak rovněž početné delegace všech odboček SČZV na Moravě, místní občanstvo a veliký počet krajanů z blízkého i dalšího okolí Uničova.

Přes nepříznivé počasí vyšel mohutný průvod ve stanovenou dobu k místu, kde ještě v tomto roce bude postaven krásný památník vděčných a vzpomínajících krajanů — vol. Čechů — příbuzných a přátel, svým drahým hrdinům.

Po vztyčení státní vlajky byly zahrány státní hymny československá a sovětská.

Slavnost zahájil jménem odbočky SČZV ve Šternberku br. Baloun. Uvítal srdečně všechny oficiální hosty a účastníky slavnosti, kteří svou přítomností dokazují, že nezapomínají na ty, kdo svou krví a životy vykupovali naši svobodu.

Slavnostní projev o významu a účelu budování pomníku v Uničově vol. Čechům, padlým ve druhé světové válce, měl předseda SČZV redaktor Jaroslav Chudoba. Potom následovaly projevy všech oficiálních hostů a rovněž poklepy na základní kámen.

Projev zástupce Svazu Čechů z Volyně redaktora Jar. Chudoby

Před pěti lety dokončovala bratrská, hrdinná a slavná Rudá armáda historické dílo osvobození naší republiky. Z rozkazu svého vrchního velitele generalissima Stalina provedla svoji poslední — velkolepou válečnou operaci — a osvobodila Prahu a její hrdinné obránce. Po jejím boku vracel se do vlasti po letech strastí, bojů a utrpení vítězný 1. čs. armádní sbor ze Sovětského Svazu.

Byly to veliké chvíle nezapomenutelných dojmů, vzrušení, celonárodní radosti a okamžiky vrcholného štěstí.

Po dlouhé a nepopsatelně těžké noci okupace a války přišlo kouzelné ráno svobody, zaskvílo slunko nadějí a nejkrásnějších vyhlídek do lepších zítřků. Radostným vzduchem osvobozené a cílevědomé práce ožily naše širé, rodné lány, továrny a závody, vesnice i města.

Českou a slovenskou — opět svobodnou písní se ozvala úrodná pole, modré, hluboké a jinak mlčenlivé lesy — její ozvěnu odrážely a zesilovaly strážci našich hranic — opět české pohraniční hory a nesly ji do širého světa.

Byl jeden z nejkrásnějších májů v dějinách našeho národa...

Není a nemůže být proto divu, že v této nádherné symfonii osvobozeného národního života, jejímž tvůrcem byl sám náš lid — v tomto nadšení strhujícím, v bouři zrodu všeho toho nového a krásného — nebylo takřka ani místa pro ty, kdo svými obětmi, krví a životy vykoupili tento mnohoslibný čas a nový, volný den.

Vděčný národ však nemůže zapomenout a nezapomíná. Dříve nebo později vyrovnává svůj dluh lásky a vděčnosti, uznání a úcty hrdinům, kteří trpěli, bojovali, umírali — avšak svými obětmi připravili cestu k vítězství. Každoroční celostátní oslavy Dne vítězství jsou toho vždy živým

důkazem. I letos klade lid své věnce na hroby osvoboditelů.

*

S prvním československým armádním sborem ze Sovětského svazu vraceli se do vlasti svých otců jako děti do klína a do náruče matky — věrní synové a dcery republiky Československé — volyňští Češi. Jejich otcové odešli před 80 lety do bratrské země slovanské vyštívání útlakem hospodářským, národním i sociálním. My, jejich potomci — tvořili jsme podstatnou část východní Svobodovy armády a úměrně k tomu jsme nesli všechny válečné útrapy a platili hojnou daň krve za vytoužený návrat domů. Z 35 tisíc českých lidí na Volyni vstoupilo spontánně a dobrovolně do čs. zahr. armády v SSSR 12.000 mužů a 600 žen. Každý, kdo mohl nést zbraň,

3.000 hrobů rozsetých od Sokolova přes Kijev, Duklu, Slovensko a Mor. Ostravu značí cestu a směr tohoto návratu. Věčným snem bohatýrů spí naši otcové, muži, bratři i sestry, výkvět naší vol. větve českého národa — v širých pláních a stepích Ukrajiny, po obou stranách Karpatských hor v Dukelském průsmyku, v bratrské zemi ruské, polské i rumunské, na Slovensku i na Moravě. Každý čtvrtý volyňský bojovník padl na poli slávy, každý druhý utrpěl zranění a ztrátu na zdraví. Není to důkaz věrnosti a lásky k vlasti, kterou mnozí z nich do té doby znali jen z vyprávění rodičů a učitelů ve škole? Není to důkaz vpravdě husitského odhodlání stát za pravdu, právo a spravedlnost „až do těch hrdel“? Není to zářný příklad a vzor pro nás i dnes, vzor malé větve českého kmene, která nikdy nezdárala a obstála i v těch nejtěžších zkouškách?

*

Život jde dál a „nový den chce vidět nové činy“ To však neznamená, že máme zapomínat a přehlížet mi-

nulost. Vždyť i náš kladný poměr k dnešku, vyjádřený naší poctivou těžkou, dobrou a úspěšnou prací, která mluví za nás a o nás bez zbytečných, pathetických frází, je přímo spjat s touto minulostí, na ní a z ní vyrůstá. A naše vyhlídky do radostné a krásné budoucnosti jsou tvořeny nejen dnes — základy k nim byly kladeny již dříve. Rovněž tak naše odhodlání stát pevně na svých místech jako věrná stráž odkazu našich padlých pro naše živé — tryská z téhož pramene. Dnes jenom neseme dále vpřed slavný prapor vítězství, posvěcený drahou krví padlých a umučených. Snažíme-li se jít v prvních řadách budovatelů republiky, pracujeme-li pro její blaho a rozkvět, jsme-li připraveni na každé zavolání — navazujeme jen na naši bojovou tradici, plníme jen dále úkoly již dříve dané.

Vzpomínáme dnes a budeme vzpomínat vždy s nekonečnou úctou a láskou všech, kdo padli v dějinném zápase o náš krásný dnešek a veliký zítřek.

Den vítězství bude vždy dnem vděku, vzpomínek a výstrahy. Každý pomník padlým bude živým mementem pro nás i pro ty, kdož přijdou po nás. Každá vzpomínka bude pak velikou manifestací za to, aby se již nikdy nemusily stavět pomníky padlým, aby se práce stala nejvyšší ctí a touhou a mír světovým nedotknutelným zákonem lidského rodu. Věřme, že tomu tak bude — již brzy a navždy...

*

Dnes však tomu tak ještě není. Nejen, že klademe základní kámen k pomníku padlým ve druhé světové válce — ale z různých stran — a vlastně jen z jedné — slyšíme skuhravé skřeky upírů a dravců lidské společnosti, degenerovaných epigonů odumírajícího společenského řádu — kapitalismu — o válce nové.

Kdo může chtít válku a počítat s ní? Jen zločinci a úhlavní nepřátelé lidstva. Co zasluhují tito šlepci a váleční štváči? Jen prokletí, nenávist a pohrdání. Myslí si snad, že všichni již zapoměli na hrůzy poslední války? Vždyť vdovám a sirotkům dosud neoschly slzy bolesti a zoufalství nad ztrátou největší. Zbořeniště tisíců měst a vesnic čekají dosud na lidskou ruku. Miliony hrobů a společné hroby milionů dosud ani nezarostly trávou a květinami a neupadla v zapomenutí jména koncentračních táborů v Osyětím, Majdanu, Dachau, Mauthausenu, Buchenwaldu a jiných.

Mnoho matek ještě dnes s nadějí jen jejich srdci vlastní čeká na návrat nezcizitého syna... Ještě k nám příliš živě doléhá výstražný hlas: „Lidé, bděte!“

I tento pomník — k němuž dnes klademe základní kámen — budiž nám všem i v budoucnu připomínkou a výstrahou.

*

Je hluboce dojemná a významná skutečnost, že volyňští Češi, ať kdekoliv v republice osídlení, nezapomínají na své padlé a tímto způsobem jim projevují svoje nejvroucnější city. Je jistě pozoruhodným zjevem, že naši krajané jsou spolu stále ještě spjatí, již ne tak společnými zájmy existenčního rázu, ale především tímto pocitem povinnosti a touhy vyjádřit neskonale vděčnost, trvalou vzpomínku a památku těm, kteří s námi sice nedošli — ale proklesli cestu našeho návratu a svou smrtí vykoupili náš život.

Volyňští Češi na Sternbersku jsou toho dalším přesvědčivým důkazem a jejich obětavost, pochopení a podpora snahy o vybudování důstojného památníku svým padlým hrdinům jsou jistě vzorem k následování. Tento pomník bude také trvalou vzpomínkou na slavný návrat domů.

*

Je však třeba uvědomovat si dnes a denně, že nestačí jen vzpomínat a budovat pomníky, aby bylo uhájeno to, zač naši drazí umírali na holých i zalesněných stránkách Karpat, na březích Ondavy či u Lipt. Svatého Mikuláše. Je třeba dnes a denně připomínat i nám všem znovu a znovu, že jen usilovnou, uvědomělou prací přispíváme každý na svém místě k zajištění dobytého a tak drazě zaplaceného vítězství.

A v širším měřítku — jedině vybudování nového, lepšího, dokonalejšího, spravedlivého společenského řádu — socialismu u nás a v zemích lidových demokracií dle velikého vzoru SSSR — vytvoří pevné a trvalé předpoklady pro trvalý mír a spolupráci mezi všemi národy světa.

Běda pak vám, váleční štváči a ostatní zjevní i skrytí pokrytci — skrže než pohoršení přijít může. Třeste se před spravedlivým hněvem svého vlastního lidu. Nesijte vítr — ne-

boť sklidíte bouři, která vás všechny smete s povrchu země na smetiště dějin!

*

Na tomto místě bude stát krásný pomník naší vděčnosti a lásky hrdinům — věrným synům a dcerám národa, kteří činy dokázali, že náš lid dovede obětovat i to nejdražší na oltář vlasti. Tento pomník bude rovněž připomínat velikost a krásu lásky k rodné zemi a jejímu lidu. Bude také historickým dokumentem o slavném návratu volyňských Čechů do rodného kraje. Tento pomník nás bude zavazovat a vyzývat, abychom

Projev zástupce MNO brig. generála Jana Šmoldase

Vážení občané, milé soudružky a soudruzi!

Právě dnes slavíme po celé republice československé 5. výročí osvobození obou našich národů Čechů a Slováků a celé naší milé vlasti z nacisticko-fašistického otroctví a jařma, plného béd a utrpení, slz a krve, do něhož nás uvrhl Mnichov — díky kverulanství a zradě vlastní buržoasie a vypočítavým kapitalistickým spekulantům a magnátům.

Vzpomínáme v těchto dnech slavných válečných operací sovětské armády od Moskvy a Stalingradu a vítězné operace deseti stalinských úderů, které nás krok za krokem přiblížovaly k žádoucímu konci války a vlastnímu osvobození z poutné poroby a nevolnictví. Kolik vděčnosti a lásky pocítovali jsme už tehdy k národům Sovětského svazu a jeho doblesné armádě, která s bratrskou přichylností a důvěrou přijala do svého svazu emigrované dobrovolníky z řad Čechů a Slováků a jiných pokrokově uvědomělých národů střední Evropy a která neohlížejíc se na válečné útrapy, strádání a oběti na lidech a materiálu si vytkla konečný cíl nejen osvobození vlastního území od barbarských vetřelců, ale i úplné zničení a vymýcení fašismu a nacismu a osvobození jimi utlačovaných a porobených malých národů. Těžké a krvavé to byly boje, které si vyžádaly tisíce a desetitisíce obětí.

V boji u Sokolova poprvé se střetli čs. vojáci samostat. jednotky v SSSR se zločinnými hitlerovskými tlupami. Zpráva o tom se rozléla světem a byla radostě přijata všemi, kdož vedli nelibostný boj proti fašistickému Německu a jeho spojencům. Tento boj ukázal uvědomělým vlastencům jedině možnou a správnou cestu, vedoucí k osvobození, cestu aktivního nekompromisního boje proti nepříteli, boj, v němž poprvé od dob Žižkových bojovaly čs. ženy, boj, v němž znovu platilo slavné Žižkovo heslo „Nepřítel se nelekejte — na množství nehleďte“.

V boji u Kyjeva, kde čs. vojáci statečně a obětavě bojovali o Kyjev

byli vždy připraveni na každé zavolání matky — vlasti.

*

Věčná památka hrdinům, kteří položili životy za naše štěstí a svobodu národa.

Prokletí, nenávist a pohrdání všem, kdo vyvolali válku, i těm, kdo ohrožují mír, tolikerými oběťmi vykoupěný, slzami matek, vdov a sirotků posvěcený, prací, láskou a pevným odhodláním všech poctivých lidí na světě budovaný, upevňovaný a hájený.

Sláva a vítězství těm, kdo bojují za mír a lepší příští nás všech!

jako za Prahu, a v dalších bojích u Bílé Cerkve, Dukly, Lipt. sv. Mikuláše, Žiliny, M. Ostravy až včetně vítězného tažení ku Praze — všude v těchto bojích stála, bojovala a vítězila bok po boku se sovět. armádou čs. samostatná jednotka, která od Buzuluku, přílivem uvědomělých a statečných z vlasti emigrovaných synů a dcer, vzrostla z praporu na brigádu a po osvobození Volyňské sovětskou armádou, mobilisací z Vaších řad — z řad volyňských Čechů — vzrostla na první československý sbor v SSSR.

Bojové činy československých jednotek v Sovětském svazu za druhé světové války vešly do historie národů Československa jako jedny z nejzářivějších stránek kapitol druhého zahraničního odboje. Bitvy u Sokolova, Kyjeva, Bílé Cerkve, na Dukle, na Slovensku i na Moravě staly se nevyčerpatelnými zdroji slavných bojových tradic naší nové lidově demokratické armády.

Bohužel tyto slavné a vítězné boje sovětské armády a s ní i našich samostatných jednotek v SSSR byly provázeny i četnými oběťmi na životech. Rozsety jsou rovy statečných bojovníků po širých pláních Sovětského svazu, Polska, Rumunska, Bulharska i Československa, v nichž odpočívají svorně druh vedle druhu. Jdouce za společným cílem položili na oltář své vlasti a lepšího, šťastnějšího zítřka lidstva to nejdražší co měli — své životy.

My, kteří jsme se dožili osvobození vlasti a porážky nacismu a fašismu a jimž jest takto dopřáno pokračovat v dle jimi započatém, s úctou, pietou a láskou stavíme jim pomníky na důkaz věrých a upřímných citů k nim, jejich činům a k idej, jež je k nim vedla. Chceme si denně připomínati morální závazek vůči těmto sta a statisícům padlým, abychom i do budoucna zůstali hodni a věrni jejich odkazu.

A prováděje v zastoupení pana ministra národní obrany poklep na tento základní kámen k pomníku volyňským československé jednotky v

SSSR snubují, že tak jako jste vy padli žili, bojovali, vzdělávali a umírali, tak chceme i my a naši potomci společně s národy lidové demokratických států s neutuchající vděčností a láskou věrně a věčně státi bok po boku s národy Sovětského svazu a

jeho geniálního vojevůdce, učitele, rádce a starostlivého otce všeho pracujícího lidu světa generalissima Stalina — věrně s nimi státi v boji za mír, za socialismus, a bude-li ohrožena, i v boji za vlast.

Projev zástupce Krajského národního výboru v Olomouci

Jménem Krajského národního výboru v Olomouci zdravím tuto Vaši slavnost. Ve věčné paměti budou žít ti, kteří bojovali za svobodu svého národa, kteří pro ni položili to nejdražší — své životy. Národ nikdy nezapomene těch, kteří po boku slavné Rudé armády přinesli osvobození našemu národu, našemu pracujícímu lidu. Z východu, z té krásné nové země, země Sovětů přišlo naše osvobození národní i sociální. Poznali jsme, že jen socialismus je podmínkou povznesení lidu a národa, že jen socialismus je zárukou svobody a nezávislosti naší země, naší republiky.

Čest a věčná sláva Sovětské armádě, naší osvoboditelce. Čest a věčná

sláva 1. čs. sam. arm. sboru v SSSR a volyňským Čechům v něm, kteří pomohli porazit fašisticko-nacistickou bestii, starý svět a kteří umožnili, abychom zde mohli žít svým svobodným, samostatným životem a abychom uskutečňovali to, po čem toužili všichni upřímní, poctiví Češi a Slováci, zde u nás doma i za hranicemi naší vlasti. Abychom vybudovali socialismus v naší krásné zemi, našem pozeňnaném Olomouckém kraji.

Nechť pomník tento připomíná všem občanům Olomouckého kraje, že národ nezahyne, dokud jeho synové a dcery budou odhodláni pro něj žít a umírat.

Projev zástupce Okresního akčního výboru nár. fronty ve Sternberku

Dovolte, abych jménem Okresního akčního výboru národní fronty ve Sternberku pozdravil Vaši slavnost položení základního kamene k pomníku padlým hrdinům, kteří bojovali po boku slavné Rudé armády a položili svoje životy za lepší a šťastnější život, za svobodu československého lidu a svobodu všech národů. Tam, kde lid úpěl pod fašistickou botou, v koncentračních táborech a na bojištích, tam nebylo rozdílu mezi

dělníkem a profesorem, Svoboda národa a svoboda člověka, to byl smysl bojů našich drahých, jejichž obětí dnes vzpomínáme a které nás zavazují k vytvoření lepší formy lidské společnosti — socialismu, který odstraní všechny, kdož ve své touze po mamonu, majetku a světovládě se snaží rozpoutat novou válku.

Věčná paměť padlým volyňským Čechům, příslušníkům Vašich rodin.

Projev zástupce Místního národního výboru v Uničově

Tato slavnostní chvíle, kterou věnujeme vzpomínce bojovníků, kteří padli v boji po boku Rudé armády a kteří také jiným způsobem ztratili své životy v zápase s německým fašismem, nechť je nám pobídkou k vzájemné a trvalé lásce a snášenlivosti.

Čechové z Volyně bojovali s Rudoarmějci za svobodu národů a svobodu člověka. Společný boj a pomník, který na tomto místě bude vybudován, nechť je také symbolem věrného spojení obou národů na věčné ča-

sy. Známe a budeme znát přítele nejen v boji — ale také v dalším životě a každé spolupráci.

Čest a věčná paměť volyňským Čechům, kteří padli v boji u Dukly, čest a sláva Rudoarmějčům.

Za mír, za vlast, za socialismus padli tito hrdinové, a myslím, že mohou při této slavnostní chvíli jménem všech zde prohlásit, že si dovedeme to, co nám tito hrdinové vybojovali, také uhájit a socialismus v naší vlasti vybudovat.

Projev zástupce okresní jednoty Svazu bojovníků za svobodu ve Sternberku

Ve chvíli, kdy zas voní lesy, sady, pole a louky, kdy člověk jaksi zas silněji cítí kde tkví jeho vznik a jeho kořeny, a v této slavnostní chvíli jasně snoubení matky naší země s rukou rolníkovou, v této nejkrásnější chvíli květu klademe základní kámen k pomníku padlých volyňských Če-

chů, příslušníků to rodin, osídlených v našem okrese a kraji.

Tento pomník, k němuž dnes klademe základy, připomínati má nám i budoucím, že naše svoboda nespadá nám sama do klína, ale že jsme o ni museli bojovat na všech světových frontách a že nás také stála

Projev zástupce Komunistické strany Československa v Uničově

Vzpomínajíc 5. výročí osvobození naší vlasti slavnou RA, jsme naplněni vděčností za vše — nesmíme zapomenout na ty, kteří položili životy za naše osvobození.

Zrovna mě napadla slova jednoho z hrdinů, který položil také svůj život za naše osvobození — slova Julia Fučíka, který řekl: „Nechť smutek po nás není spojován s naším jménem.“

Ano, jest tomu tak. Se jmény hrdinů, kteří kdekoli položili životy za naše osvobození není spojen smutek, ale pocit lásky a vděčnosti všem, neboť všichni byli a jsou naši — ti se jmény českými i ti se jmény, jež zavání nesmírnými dálkami slavné země socialismu. Oni padli v boji a my žijí v něm pokračujeme. Den vítězství je jejich i náš, ale rozhodně nepatří kramářům, kteří by teď vítězství lidu chtěli vzít, obrátit je v jeho porážku a znovu kořistit na nové válce. Toto jistě nebylo odkazem těch, kteří položili své životy za naše osvobození, a dnes, v den vítězství, při vzpomínce na ně všichni si slibme, že jejich odkaz neznadíme a že půjdeme stále vpřed bok po boku s největší záštitou míru — bratrským Sovětským svazem a se vši rozhodností posílíme řady těch, jejichž heslem je život — život krásný a svobodný, život zabezpečený proti jakýmkoliv válkám, vedeným v zájmu několika jedinců.

Toto mějme na zřeteli dnes a stále a nechť příští dny vítězství jsou skutečnými dny vítězného pracujícího lidstva.

Střežme a dále upevňujeme spojení a přátelství se Sovětským svazem. Stůjme ještě pevněji na stráž míru, vlasti a socialismu!

Čest a sláva těm, kterým tento pomník bude postaven a kteří po boku hrdinných Rudoarmějčů svými životy platili za naše osvobození — čest a sláva i těm, kterým byli a jsou tito padlí hrdinové nejdražší.

mnoho obětí.

Tento pomník bude k nám také mluvit o věrnosti, oddanosti, lásce a obětavosti našich zahraničních krajanů, volyňských Čechů, ke své staré vlasti.

Dvakrát v jednom čtvrtstoletí zapsal se náš Volyňští krajané do dě-

jin československého národa. Za první světové války byli spoluzakladateli našeho odboje a našeho prvního Československého vojska na Rusi.

Jsouce hospodářsky, finančně a celkem dobře existenčně zabezpečeni, znali ruského jazyka a ruských poměrů, přispěli značnou měrou při budování čs. armády v Rusku.

Bitva u Zborova nemůže nikdy vymizet z paměti národa, neboť u Zborova byly položeny nejlepší základy k naší svobodě.

Za druhé světové války jako by se tu dějiny znovu opakovaly. Po boku ruského vojína současně přichází náš československý voják, přinášeje nám znovu osvobození.

Sokolovo, Bílá Cerkev a Dukla, tot nové Zborovy, a jak by ne — vždyť se tu zase setkáváme s těmiže jmény bojujících a umírajících jako u Zborova.

U Zborova to byli Ondruška, Faltys, Červinka, Novotný, Krejčí a jiní dnes už dědečkové, u Sokolova, Bílé Cerkve a Dukly jsou to zase On-

duškové, Faltysové, Červinkové, Novotní, Krejčí a jiní, synové a dcery výše uvedených, dnes to všichni naši spoluobčané.

Sokolovo, Bílá Cerkev a Dukla, tot pilíře naší svobody. A že tyto pilíře nebyly vystavěny bez obětí, důkazem toho jsou tyto kladené základy k pomníku padlých, kteří položili své životy za naše osvobození.

Milí bratři, naše generace prožila dny, jako málo která ve světových dějinách. Plné vzruchu, plné úzkosti i nadějí, plného smutku, slz a smrti, a plné radosti, jásotu a nového života. Žila s lidmi, jež tvořili dějiny v úzkém styku, který jí budou závidět příští generace. Otupěla však v prudkém sledu událostí a rychle zapomíná, co sama prožila. Ale duch našich zahraničních vojsk, vzor a tradice v národě žije, v národě bude žít a v těžké chvíli vždy se rozhodujícím způsobem ozve, neboť všechny tužby, ukryté v nejtajnějších záhybech českých a slovenských srdcí, naše za-

hraniční vojsko vtělilo v čin, kterým se znovu dokázalo, že národní svoboda a samostatnost jsou vždy jen ovocem mužného odhodlání a statečnosti.

Nás, jako bývalé bojovnice a příslušnice prvního a druhého národního odboje nespojují pouze vzpomínky na minulost, nýbrž chceme upevnit pouta bratrství, posvěceného společnými oběťmi a máme neustále na mysli společnou práci a zápolení, aby bylo docleno splnění programu, vyvěrajícího z dějin naší revoluce a velikých válek. Je to program národní i mezinárodní, program československý, evropský i světový, program míru, svobody, bratrství a lidství v národě a mezi všemi národy.

Věčná paměť všem nezapomenutelným synům a dcerám československého národa, kteří za tyto ideály lidstva a na oltář svobody svého národa přinesli obět největší — obět života.

Projev zástupce okresní odbočky Svazu Čechů z Volyně ve Šternberku

Vážení přátelé, milí hosté!

Dnešní tak velké slavnostní shromáždění v čele se zástupci MNO, kraje a okresu, zástupci ÚV SČZV, všech našich odboček a ostatních korporací, které v tak hojném počtu se zúčastnily slavnostního poklepu svědčí o tom, že si všichni vážíme těch zahynulých za samostatnost ČSR, našich bratří, jejichž jména budou vyryta zde na památníku.

Jejich statečnost a obětavost může plně ocenit ten, kdo s nimi společně prodělával trnitou cestu fronty, těch tak těžkých bojů přes celou širokou Rus, Karpaty, až na Moravu, kde po boku slavné Rudé armády a příkladu sovětského vojína nikdy neváhali položit své životy za osvobození své, jimi nepoznané vlasti.

Chtěl bych s tohoto místa, kde na podzim bude odhalen památník našim padlým hrdinům, poděkovat všem volyňským matkám, které daleko od vlasti vychovaly své syny za vzorné vlastence, vštěpující jim lásku k svému národu, za jehož osvobození statečně bojovali a položili své životy.

Jejich krev nebyla nadarmo prolita, už celých pět let se těšíme ze svobody naší republiky; za toto především vděčíme slavné Rudé armádě, po boku které bojovali naši padlí hrdinové, jimž zachováme věčnou paměť.

Po projevu a poklepu předsedy odbočky SČZV ve Šternberku br. Ráze zahrála voj. hudba slavnostní chorál „Kdož jste boží bojovníci“.

Závěrem promluvil jménem odbočky taj. br. Albrecht.

Vážení přátelé a milí hosté!

Pořad naší slavnosti jest vyčerpán a tudíž jménem odbočky Svazu Čechů z Volyně ve Šternberku dovoluji si

s tohoto místa srdečně poděkovati všem Vám, kteří jste se neobežovali zúčastniti se této naší slavnosti položení základního kamene k pomníku volyňských hrdinů, vojáků 1. čs. arm. sboru v SSSR, položivších své životy ve 2. světové válce po boku Rudé armády za lepší budoucnost nás i našich příštích pokolení, za rovnost, za ideály spravedlnosti — za socialismus! Zvláště pak děkuji zástupcům ministerstva národní obrany, krajských, okresních i místních úřadů, místních korporací, představitelům ústředí Svazu Čechů z Volyně, odboček Svazu Čechů z Volyně a všemu místnímu i okolnímu obyvatelstvu za tak hojnou účast na naší slavnosti, za tu úctu nám svou přítomností prokázanou.

Musíme s povděkem konstatovati tu velkou pozornost a všestrannou ohotu nám na všech úředních místech prokazovanou, za tu dobrou vůli a vycházení vsílící, zvláště pak místnímu národnímu výboru v Uničově, který pro vybudování pomníku nám popřál nejlepší místo ve městě.

Dále pak jest mou povinností srdečně poděkovati za tak hojně hmotné příspěvky věnované nám na výstavbu pomníku MNV v Uničově, Akčním výberem národní fronty v Uničově, KSC v Uničově, Ústředím Svazu Čechů z Volyně v Zatci, všem našim volyňským krajanům, zúčastnivším se tak štědrými dary na sběrací listiny pro zbudování tohoto památníku. Rovněž jménem odbočky SČZV ve Šternberku upřímně děkuji všem, kdož tak nenáročně se zasloužili svým přičiněním i časem o úpravu místa a zdárný průběh této slavnosti.

Tento pomník zde po věčná léta bude sloužiti varovným vyfíčkem do světového prostoru: „Dost těch drahých lidských obětí na životech —

již nikdy válku! Spravedlnost a věčný mír nechť panuje na celém světě!“

Tuto slavnost dnes ukončujeme a máme naději, že do podzimu tento základní kámen vymění důstojný pomník, k odhalení kterého již dnes Vás srdečně zveme.

Při této příležitosti položení základního kamene padlým provolávám srdečné díky našemu milému prezidentovi Klementu Gottwaldovi a celé naší československé vládě za jejich velkou péči a podporu, prokazovanou sirotkům a vdovám po našich padlých ve 2. světové válce a po zahynulých mimořádnými válečnými poměry.

Ještě jednou děkuji všem za tak hojnou účast na slavnosti, slavnosti tuto uzavírám provoláním nehynoucí slávy a věčné paměti padlým. Vašich velkých obětí nikdy nezapomeneme!

*

Slavnost byla ukončena písní práce. Účastníci slavnosti byli pak pozváni do společenského „Dому svobody“ v Uničově, kde se rozproudiva živá krajanská zábava.

V nás — účastnících ze Žatecka, a jistě i u ostatních zanechala tato slavnost opravdu hluboké a nezapomenutelné dojmy. S jakou láskou a obětavostí se mnozí krajané ujali tohoto velikého a krásného díla! S jakou hrostí připravují jeho dokončení ještě v tomto roce! Je to skutečně příklad hodný následování. Nemělo by opravdu být jediného okresu, kde jsou osídlení vol. krajané, bez důstojného památníku našim drahým padlým. Bude to nejen důkaz a vyjádření naší neskonale vděčnosti a úcty padlým — ale rovněž stále živá připomínka naší účasti v bojích za svobodu národa a velikých obětí, jež jsme pro jeho radostný dnešek krásné příští přinesli.

Krajanská Morava měla svátek

Na sever od úrodné Hané, tam, kde začíná Hornomoravský úval, leží neméně úrodný kraj v okolí starého a slavného města Šternberka. Kraj ten se stal domovem mnoha volyňských Čechů, kteří po osvobození ČSR se vrátili do své staré vlasti. Na malé říčce Oskavě, jejíž vody odvádí pak Morava do širokého Dunaje, leží zde město budoucnosti — Uničov, které se stalo v neděli 7. t. m. dostaveníčkem volyňských Čechů z okolních krajů Moravy. Položení základního kamene k pomníku padlým příslušníkům rodin, které jsou usídleny ve šternberském okrese, stalo se věcí celé krajanské Moravy. Již brzy ráno se začaly sjíždět do Uničova krajané z blízkého okolí. Něco před polednem přijely výpravy z Lanškrounu, Mohelnice, Opavy, Šumperku, ze Zábřehu a již v sobotu přijela výprava ze Žatce. Tento veliký počet našich krajanů a překvapující účast místních občanů, jakož i přítomnost zást. MNO, zástupců krajské lidosprávy z Olomouce, okresní ze Šternberka, místní z Uničova, čelných organizací,

spolků a korporací a delegace Ústř. výboru SCZV ze Žatce, dodala slavnosti manifestační a důstojný ráz. Slavnost v Uničově znovu dokázala, že vděčný národ nezapomíná svých padlých, z jejichž smrti se zrodil náš nový život. Viděli jsme volyňské Čechy, staré matky, vdovy, invalidy a bývalé vojáky, kteří přišli vzpomenout svých drahých a při vzpomínce znovu slíbit věrnost jejich odkazu. Slyšeli jsme slova úcty a vděku z úst představitelů lidové správy a zástupců různých spolků. Místní obyvatelé, kteří se v tak hojném počtu zúčastnili slavnosti dokázali, že si váží volyňských Čechů a že s úctou se sklánějí před památkou jejich padlých.

Volyňští Češi na Šternbersku mohou býti právem hrdí na své dílo, které bude pro věčné časy připomínkou nám všem. Odbočka SCZV ve Šternberku, která se ujala tohoto díla, zaslouží veřejného uznání. Pomníky padlým, které vystavíme, stanou se dějinnými doklady vděčnosti a úcty národa věrným a statečným synům a dcerám lidu. —ck—

Vděčnost je paměť srdce!

Všichni bez rozdílu stáří a stranické příslušnosti jsme v památných květnových dnech vzpomínali na dobu před pěti léty. Z paměti nám dosud nevymizely chvíle, kdy náš osud visel na vlásku, a najednou, jako zázrakem, vyšli jsme z šestiletého pekla hrůzy a krvavého násilí fašistických okupantů do oslnivého světla svobody. Kdo z nás by proto s vděčností nevzpomínal, k o-mu děkujeme za tento zázrak, který vešel do našich současných dějin v podobě legendárních rudooarmějců, poslušných rozkazu velkého Stalina k osvobození Prahy.

V tento památný den se srdce každého českého člověka zachvělo hlubokým dojetím. Neboť ti, kdož nám přijíždějí znavení a zaprášení po přestálých krutých bojích, nenesli nám na svých vítězných praporech jen obnovenou svobodu národa, ale přinášeli k nám i své třídní bratrství, o něž jsme se dychtivě opřeli jako o pevnou záruku své další budoucnosti.

Dobře, velmi dobře jsme již v tento slavný den pochopili, co znamená vítězná Rudá armáda v ulicích našich měst a městeček a tím i v novém životě našeho národa. Přišli prá-

vě ti, kteří nás v osudových dnech Mnichova nezradili a kteří nyní, když přemohli fašistického vraha přímo v jeho berlínském doupeři, stáli tu jako záruka, že konečně si můžeme upravit svou budoucnost v duchu ideálů, pro něž se obětovali nejlepší synové a dcery našeho národa.

V tomto byl největší klad právě uplynulé kruhé války a v tom je i naše nejhlubší vděčnost k Sovětskému svazu, našemu osvoboditeli. Dnes, po pěti letech, si zvláště dobře uvědomujeme, co to pro naši budoucnost znamenalo, že to byla právě Rudá armáda, které děkujeme za své osvobození. Neboť nebylo by bývalo slavného Prvního máje, nebylo by radostných zástupů, nebylo by zpěvu, vlajek ani hesel míru a budování socialismu, kdyby v květnových dnech před pěti léty nepřinesl nám sovětský lid vysvobození.

Tuto skutečnost si denně ověřujeme, když se jen ležmo podíváme do těch zemí, kam vstoupila armáda anglo-amerických spojenců. Jak daleko jsme již od tohoto světa, kde velký svátek pracujících je provázen střelbou do manifestujících dělníků a kde každé zvolání po míru je

Dopis matce

(K svátku matek)

Ty moje drahá matičko, dnes zvodlá jsi a staříčka, však stále vidím Tvoji tvář a kol ní jak by svatozář, ze všech těch strastiplných dnů, kdy sledovalas beze snu, úzkostí plná, tajíc vzdech dítěte svého horký dech.

Ta Tvoje tvář se skláněla první nad mojí kolébkou, Tys pro mne všechno sháněla a starala se o mé štěstí. Muselas mnohé tíhy nésti, však ještě více bys snad snesla a kdybys při tom třeba klesla, zas povstala bys a šla vpřed, vždyť lásky cit Tě k cíli ved'.

Vzpomínám na Tvé pousmání, na měkký dotek Tvojich dlaní, na oči láskyplný lesk, a cílím při tom divný stesk... Vzpomínám si na dávné dny — já byla dítětem — a Ty? Jaká jsi tenkrát byla mladá! A já Tě tolik měla ráda. Vždyť zdálo se mi v dětském snění, že nikdo lepší v světě není.

Dnes stáří skloněnou Tě zřím, však jako dřív, dnes dobře vím, že nebylo to jenom snění. Nad Tebe lepším nikdo není a kdybych prošla celý svět, vždy zas se k Tobě vrátím zpět, v touze uvidět drahou tvář a kol ní jak by svatozář, to světlo lásky, které v tváři dnes plně vrásek, stále září. Jen jeden obraz je tak sladký, toť obraz milované matky. Říkám si v tichém rozechvění „jen Bůh a Vlast a pak již není nic co by pro mne bylo svatě víc, než Tvé, matko, srdce zlaté.“

A. Hříbovská.

umlčeno žoldnéry imperialistického systému. A kdo u nás může přehlednout, že zatím co náš svět socialistický vyčerpává své budovatelské úsilí v pětiletce, svět kapitalistický se den ode dne rozkládá a jako východiště ze svého neodvratného konce hledá příčiny krvavých válek. Ale ani těchto hrozeb se nebojíme. V čele se to hrozeb se nebojíme. V čele se svým mohutným spojencem Sovětským svazem a pokrokovými státy celého světa mír ubráníme, protože mír je pro nás podmínkou života, nového plodného života, jak si jej budujeme zbaveni pout kapitalistického otroctví a vykořisťování.

Vysoké školy patří lidu

Nedávno schválila vláda návrh zákona o vysokých školách, který jim dává nové poslání a úkoly v národní a státní společnosti.

Lidová demokracie nemůže nechat vysoké školy žít v uzavřenosti na okraji národního života. Žádá od vysokých škol, aby vychovávaly odborně i politicky vyspělé pracovníky, věrné a oddané lidové demokracii a socialismu, žádá od nich, aby pracovaly tvořivě a vědecky i umělecky; chce, aby přispěly k šíření vědy a umění mezi lidem. To chce, to také zaručuje a umožňuje.

Vysoké školy budou napříště prostředím národního a státního života. Skoncovali jsme s neupřímnou nepolitičností vysokých škol, za kterou se velmi často schovával odpor proti pokroku a vědecké pravdě. — Jsou-li a budou-li vysoké školy živou součástí národního života, musí být jejich vznik, život a práce v plném souladu s plánovanými hospodářskými, sociálními a politickými po-

třebami státu. I zde proniká zdravé plánování. Je to zdravé úsilí o to, abychom měli právě takovou inteligenci, jakou potřebujeme, abychom jí měli právě tolik, kolik jí potřebujeme, a tam, kde jí potřebujeme. Do by studovaného proletariátu, doby, kdy majitel nového doktorského diplomu marně hledal práci, jsou ty tam.

Republika chce, aby vysoké školy sloužily lidu. Proto je zaručeno — a ne jen mrtvou literou, ale skutkem — aby na vysoké školy se dostali lidé nadaní a schopní, a aby i zde pronikla dělnická třída. Ale také nová organizace vnitřní správy vysokých škol je vedena myšlenkou zvýšené odpovědnosti všech na vysokých školách: učitelů a studentů. Významnou novinkou budou t. zv. katedry, které budou soustřeďovat na fakultě učitele téhož oboru nebo několika oborů příbuzných. Tím se odstraní izolace jednotlivých úzkých oborů a zajistí se tím i smysl pro kolektivní

součinnost, jednotné plánování a vzájemná kritika a sebekritika.

Dříve vysoké školy žily uzavřené za zdí své t. zv. autonomie. Dnes stát právem chce, aby vysoké školy se plně účastnily při budování socialismu.

J. A. Komenský chtěl, aby škola byla „dílou lidskosti“. — Karlova universita — první universita ve střední Evropě — mnohokrát byla ohniskem věd a umění, pramenem nových myšlenek. Připomeňme jen, že v jejím čele stál kdysi Mistr Jan Hus. Dnes více než kdy jindy je potřeba, aby celé školství bylo pramenem, který v národě neustále obnovuje, probouzí a upevňuje nové síly, tvořící lepší, spravedlivější svět. Proto naše školy musí být postaveny na nové základy, aby byly ohniskem, ze kterého budou vycházet noví, socialističtí lidé, vědomí si odpovědnosti k národu a lidové demokracii, k lidu a republice.

Pamatujte na včasné ošetření cukrovky

Ing. E. Mates, vládní zmocněnec pro zemědělské práce.

V letošním roce nám ukládá plán rozšířit plochu cukrovky a proto je zapotřebí, aby místní, okresní i krajské komise pro jarní práce pečovaly o to, aby plánem stanovené plochy cukrovky byly na 100% dodrženy. Pěstování cukrovky vyžaduje mnoho pracovních sil. Máme-li dosáhnout stanovených výnosů, je třeba, aby ošetření cukrovky bylo provedeno včas a dobře. Jakmile zaseta cukrovka počne řádkovat, je nutno provést první plečkování a první okopávku. Jednocení nutno zahájit, jakmile rostlinky mají první pár pravých lístků. Nesmíme též zapomenout na druhou okopávku, neboť při ní se půda prokepe též mezi jednotlivými rostlinkami. Konečně nutno plečkovat, a to tolikrát, kolikrát po jarních deštích se vytvoří na poli škraloup. Pozdě, nebo nedokonale okopaná cukrovka, pozdě nebo špatně vyjednocená, nám dává o 10—50% nižší hektarový výnos. Tak bychom ztratili tisíce vagonů cukru a nemohli zlepšit zásobování všech pracujících a náš vývoz do zahraničí.

Letos bude zapotřebí jako v minulých letech výpomoci dobrovolných pracovních brigád. Poněvadž plocha, na které pěstujeme cukrovku

letos, je větší než v uplynulých letech, budeme potřebovat větší počet dobrovolných bragádníků než loňského roku. Brigády pro okopávku a jednocení cukrovky je třeba nejprve zajistit z místních zdrojů, tedy z obcí, okresů a krajů a teprve po vyčerpání těchto místních zdrojů je možno obracet se na vyrovnávací střediska. Aby při vysílání dobrovolných brigád nedošlo k desorganizaci, je třeba veškeré akce řídit jen prostřednictvím referátů práce a sociální péče. S těmito referáty musí zmocněnci pro jarní práce dohodnout počet a pořadí vysílání brigád.

Včasné a dobře provedené okopání a ojednocení cukrovky je základem dobré sklizně. Proto nechť si celá naše veřejnost, všechny vrstvy národa a zejména pak mládež uvědomí, že potřebujeme každou pracovní sílu a každou hodinu na tuto práci. Dobrovolné zemědělské brigády vykonaly od roku 1945 veliký kus práce a lze oprávněně očekávat, že ani tentokrát nezklamou a že ošetření ploch, které vládním usnesením z 24. I. 1950 je vytyčeno jako jeden z hlavních úkolů letošních jarních prací, bude úspěšně zvládnuto.

Zelenina v přírodě

Kromě pěstované zahradní zeleniny jest významnou složkou zdravotní, třeba velmi opomíjená, zelenina ve volné přírodě, kdekoliv na louce nebo na zemi. Je to zelenina dávno známá a vyhledávaná zvláště těmi, kteří znají její zdravotní hodnotu. Obsahuje hojně cenných vitaminů soli a živin, které příroda ukládá do léčivých bylin: K přírodní zelenině patří na př. mladá řeřicha, obyčejný šťovík, mladé lističky řepy cukrovky, lebeda, jarní listy pampelišky, mladé kopřivy, to všechno tvoří t. zv. divokou zeleninu, která prospívá lidskému organismu. Osvědčuje se michat divokou zeleninu se zeleninou pěstovanou a tak zvýšit nejen její zdravotní hodnotu, ale dodat zvláštní příchut zeleninovým příkrmům. Tak zvaná divoká zelenina je vítána právě v počátcích jara, kdy je nejčerstvější a nejjemnější, a kdy je jí všude dost. Roste na zahradě, na poli, na louce nebo na stráni a je pro každého, kdo ji chce použít. Domácí byliny léčivé a naše domácí divoká zelenina poskytují cenné látky, které velmi dobře nahradí leckteré dovážené koření, ba i je předčí. Kdo si navykl na přírodní zeleninu posloužil nejen své kapse, ale také svému zdraví a zůstává jí věren.

VOLYNSKY ZPRAVODAJ

Zprávy svazu

Nostrifikační zkoušky učitelské způsobilosti pro učitele — reemigranty z Volyně

Mezi reemigranty z Volyně jest řada osob, které byly na Volyni učitelé a které po návratu do vlasti změnilly povolání (jsou nyní rolníky, úředníky a pod.).

Upozorňujeme je, že mají možnost se ke svému původnímu povolání vrátit. Za tím účelem nechť oznámí Svazu Čechů z Volyně své jméno, adresu, vzdělání všeobecné a odborné, jak dlouho a na které škole vyučovali a jaké mají doklady o vzdělání.

Svaz jim dopomůže k tomu, aby byl zřízen pro ně event. kurs pro doplnění vzdělání, resp. aby byli povoláni k vykonání nostrifikační zkoušky učitelské dospělosti nebo způsobilosti.

Celá věc velmi spěchá, přihlaste se proto ve vlastním zájmu co nejdříve, nejpozději do konce května t. r. Mohou se přihlásit i ti, kdo snad již vyučují, ale nostrifikační zkoušku dosud nekonali. V přihlášce nutno tuto okolnost uvést zvlášť.

Reemigranty z Volyně, kteří by se mohli vyjádřit o národní a státní spolehlivosti dole uvedených osob, resp. kteří by měli námitky žádáme, aby nám to sdělili písemně, anebo osobně na Svaz Čechů z Volyně v Žatci:

1. Marie Kadlecová, roz. Šplíchalová, nar. 12. III. 1912 v Kurdybáni, posledně bytem v Leduchovce, rajon Qstrožec

2. Věra Mazánková, roz. Ilčuková, nar. 23. IX. 1928 ve Studánce, okres Dubna

3. Václav Veverka, nar. 7. II. 1924, posledně bytem v Německu. Otec jmenovaného bydlí v Liběšovicích čp. 19, okres Podbořany

4. Irena Broučková, nar. 3. V. 1870 v Ostrogu na Volyni, t. č. Děčín, ul. Brezová 124.

Shora uvedené osoby žádají o vydání potvrzení o národní a státní spolehlivosti anebo o dodatečné schválení, resp. provedení reemigrace.

3. olympiada lidového umění a tvorby volyňských Čechů

V minulém čísle jsme uveřejnili podmínky pro naši závěrečnou kulturní soutěž — 3. olympiadu lidového umění a tvorby vol. Čechů — která se letos koná 8.—9. července v Novém Malíně. Kdyby snad někomu nebylo něco dost jasné a srozumitelné nebo byl na pochybnostech, nechť se obrátí na Svaz Čechů z Volyně nebo redakci Věrné stráže v Žatci s dotazem. Rovněž žádosti o přihlášky zasílejte na tyto adresy.

Pro informaci sdělujeme, že zájezd účastníků 3. olympiady lidového umění a tvorby vol. Čechů na Moravu bude spojen s prohlídkou památných míst a přírodních krás v Čechách i na Moravě (Macocho, Prachovské skály a j.). Rovněž bude uspořádáno během cesty několik vystoupení vítězů a účastníků 3. olympiady. Přihlaste se proto včas, aby bylo možno dobře organizačně připravit a zvládnout tento celý náš kulturní podnik.

Členy Svazu Čechů z Volyně žádáme, aby splnili svoji povinnost vůči celku a naší organizaci tím, že zaplatí členské příspěvky. Někteří členové neplatí příspěvky od r. 1946. Upozorňujeme je, že SČzV nedostává žádné subvence a že kanceláře vydržuje pouze z členských příspěvků.

Různé zprávy

Z Ústřední národní pojišťovny v Praze

Výplata důchodů z národ. pojištění

Od dubna t. r. bude Ústřední národní pojišťovna téměř všechny výplaty důchodů provádět prostřednictvím t. zv. důchodových listů. Tento způsob výplaty, který se prakticky jen u části důchodů, se zavádí pro zhospořádání agendy důchodového pojištění, neboť je účelný, pružný a přibližuje se co nejvíce bydliště důchodce. Důchodový list je vlastně trvalý příkaz poštovnímu úřadu k pravidelné měsíční výplatě důchodu. Doručovací poštovní poplatky při tom platí sama Ústřední národní pojišťovna a nikoli příjemce důchodu. Pouze v případech, že ně-

kteří důchodce bude potřebovat jako doklad potvrzení o výplatě důchodu, dostane je za poplatek Kčs 2,— u poštovního úřadu. V případě přesídlení hlásí důchodce změnu bydliště jen poštovnímu úřadu. Od dubna nastává také změna ve výplatě t. zv. moučného příplatku, který již nebude poukazován čtvrtletně najednou, nýbrž bude vyplácen měsíčně vždy s důchodem.

Na léto do Krkonoš

Ozdravovna bojovníků za svobodu v Sedmidolí nad Špindlerovým Mlýnem je již připravena na letní sezonu a zajišťuje lůžka a pokoje zájemcům, kteří si pospíšíli. Sezona bude zahájena po Svatodušních svátcích, kdy přijedou první milovníci hor. Jak jsme již oznámili, mají v červenci a v srpnu přednostní právo na umístění v ozdravovně uchazeči se školou povinnými dětmi, kdežto v druhých měsících tato okolnost není rozhodující. Zatím je možno přihlásit se ještě k pobytu na měsíc červen.

Vysoká poloha ozdravovny 1100 m a zdravý horský vzduch zvlášť prospívá osobám trpícím nechutenstvím, chudokrevností, neurosou, slabostí, podvýživou, Basedovou nemocí, rekonvalescencím po vynětí mandlí a zánětu žláz.

Přihlášky vyřídí Fond bojovníků za svobodu při MNO, Praha III., Nábř. kpt. Jaroše 3.

Příkladný čin volyňské Češky

Volyňská Češka Marie Kovářová, vdova po padlém zahraničním vojáku z Oldřichova na Hranicích, opravdu pochopila, že naše ženy zatím si nemohou koupit dostatek bramborů na uskladnění. Proto se rozhodla, že jim pomůže. Její hospodářství má jen 47 arů, předpis na dodávku bramborů jí proto nebyl ani vyměřen a také nebyla vázána žádnou smlouvou o dodávce tohoto zemědělského produktu. Když se však dověděla, že v městských obchodech není dosud dostatečné množství bramborů, odevzdala ochotně 300 kg bramborů, aby naše ženy si mohly závčas koupit brambory v obchodech. Snad právě proto, že má sama na starosti šestičlennou rodinu, dovede chápat starosti našich žen.

Stráž severu.

Budujeme sociální fond

Na svatbě Vlad. Vacka z Třebomu se sl. Liduškou Hlaváčkovou ze Sudic, konané 15. 4. 1950 bylo sebráno z podnětu J. Němce ze Sudic a sl. Libušky Mošovské z Květina 3.585 Kčs na soc. fond, z čehož ženich věnoval 500 Kčs. — Vyslovujeme všem štědrým dárcům srdečný dík a novomanželům přejeme to nejlepší.

Na svatbě sl. Ženičky Masopustové s p. Zdeňkem Dubickým v Lívě, konané dne 9. dubna 1950 bylo vybráno z podnětu družby Josefa Dražila z Červené Vody a Teofila Pally z Lívivy 2.330 Kčs na soc. fond.

Děkujeme co nejsrději všem štědrým dárcům a novomanželům přejeme na nové cestě splnění všech očekávání.

Na svatbě p. Jaroslava Bílka se sl. Maňenkou Zajčkovou z Plesné, konané dne 29. IV. 1950, bylo vybráno na podnět p. J. Křivského z Chebu a p. J. Zajička z Plesné 1.675,—Kčs na sirotky po padlých hrdinech ve druhé světové válce. — Všem dárcům děkujeme a cesta novomanželů nechť je ozářena paprsky radosti a štěstí.

Na svatbě sl. Niny Hajné a p. Rostislava Stehlíka ml., konané dne 29. dubna t. r., byla na přání novomanželů a na podnět p. uč. V. Štěpánka provedena sbírka pro vdovy a sirotky po padlých a na účely pravoslavného chrámu v Suchdole n. Odrou, která vynesla 2.000 Kčs. Z toho pro vdovy a sirotky 1.500 Kčs a pro prav. chrám 500 Kčs.

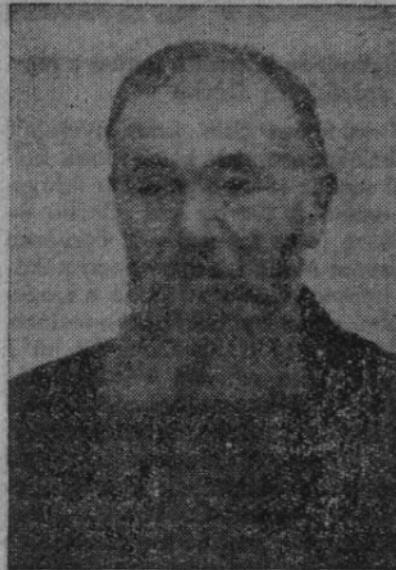
Všem šlechetným dárcům vřelě zaplat Bůh a šťastným novomanželům mnoho radosti do nového života srdečně přejeme.

Na svatbě br. Mikuláše Kinšta se sl. Růženkou Melichovskou, konané 29. dubna 1950 v Lubenci, okres Podbořany, bylo vybráno z podnětu br. Ant. Kinšta, Václava Kováře a Věry Kinštové 1.510 Kčs na soc. fond. — Přejeme novomanželům hodně radosti na společné cestě a štědrým dárcům vyslovujeme srdečný dík.

Jan Rýšavý, Hvězda 36, p. Dubenec, zaslal na soc. fond 1.700 Kčs, která částka byla vybrána na svatbě Anny a Karla Turkových. Štědrým dárcům srdečně děkujeme a novomanželům přejeme splnění všech očekávání na společné cestě.

Na křtinách u Josefa Žoloba z Ervenic, konaných dne 9. dubna t. r. bylo vybráno na podnět p. Růžičky Jaroslava z Kyjic 600,—Kčs na sociální fond. — Všem dárcům srdečně děkujeme a novokřtěnci i rodičům přejeme vše nejlepší.

Nosek Josef, Žibřidice 187 u Liberce, zaslal 200 Kčs jako dar na sociální fond. Vyslovujeme touto cestou srdečný dík.

Blahopřání. Dne 19. května t. r. dožívá se náš drahý manžel, tatínek, dědeček a pradědeček **Jaroslav Chudoba** z Českého Boratína na Volyni požehnaného věku 70 let.

Práce a láska — to je náplň a obsah jeho plodného a tvrdého života i dnes. Sílu, zdraví, schopnost k další práci a hojnost Božího požehnání mu přejí do dalších let láskou za lásku splácejíce: manželka, děti, snachy, zetevé, vnuci a pravnoučce.

Drahému manželu a tatínkovi
Jaroslavu Štastnému

k jeho 64. narozeninám blahopřejí a přejí do dalšího života hodně zdraví, síly a spokojenosti
manželka, syn, dcery, vnoučata a zeť.

Blahopřání: Dne 2. května 1950 dožil se svých šedesátých narozenin náš drahý **Vladimír Činka** z Aše v Čechách. Do dalších let hodně síly a pevného zdraví přejí manželka, syn a neteř.

Našemu milému tatínkovi a dědečkovi **Fr. Silnému** z Verby na Volyni k jeho 67. narozeninám mnoho zdraví, štěstí a Božího požehnání, zároveň i do dalších let mnoho úspěchů a radostného prožití přejí: manželka, Evžen - syn, Marie, Evženka, dcery: Věra, snacha; Jaroslav, Petr, zetevé: Helenka, Mikuláš, Vít, Miroslav, vnoučata.

*

Blahopřání. Dne 7. V. 1950 se dožil náš manžel, otec a dědeček **Stanislav Hrdlička** svých 50 let. A proto ještě do dalších let mu přejeme mnoho šťastného a radostného života a hlavně pevného zdraví a spokojenosti.

Manželka, syn, snacha, dcera Milenka, dcera, zeť a vnoučata Větelových.

Starší volyňská Češka přijme místo hospodyně. Nejraději v Zatci nebo okolí. Zn. „Vdova“ do adm. t. l.

Dějiny české Volyně

16. pokračování.

Dr. J. Folprecht

Podle toho se zařídily i jiné české obce. Tato událost způsobila značné pohnutí, neboť se helvetům vytýkalo, že se „přidali“ k Polákům.

Evangelici volyňští však učinili tento krok s nejlepším svědomím a obavy druhých před jejich popoštěním byly liché, neboť tradičně měli v sobě velikou náboženskou — národní sílu.

Boratín je vesnice evangelická blízko Lucka, která svým životem je obrazem jak národnostních, tak náboženských poměrů našich volyňských osadníků. Můžeme Boratínu věnovati zvláštní místo na základě zpráv, které o něm shromáždil jeho rodák, rolník **Jaroslav Opočenský**, nyní v Horních Řepčicích u Uštěku.

Podle něho byly hned v počátku (Boratín byl založen r. 1870) dvě strany ze tří náboženských skupin. Jedna strana se skládala z evangeliků augsburského vyznání a z katolíků, druhá z evangeliků reformovaných a náboženská shromáždění se konala dvě: jedno pod vedením helvetů a druhé pod vedením augsburských.

O vyučování svých dětí pečovali ihned z počátku. Střídali se v něm Jan Fr. Opočenský, Františka Šádková, Jan Jiří Opočenský a Anna Zajíčková—Flegrová. V r. 1881 byly v Boratíně již 43 rodiny, děti přibývalo, i porídili si učitele z Čech Josefa Motla, kterého si vydržovali jako učitele soukromého.

Hned po jeho příchodu se započal spor. Když občané se tážali učitele, zda bude moci také pro ně konati bohoslužby, když byli bez faráře, a učitel k tomu přisvědčil, nastala těžká otázka, zda má býti při bohoslužbě kříž a svíce. Věc se urovnala, ale jest příznačná pro naše krajany v cizině, hodně osamocené, a přece se třástící.

Učitel Motl působil na Boratíně velmi zdárně po čtyři léta, učil duchovnímu i světskému zpěvu, pracoval kulturně a vedl krajany k četbě a odbírání časopisů, ale často slyšel výtky, že je náboženským fanatikem.

Podle zprávy Opočenského nezamlouval se Motl všem boratínským. A když mezi jinými písněmi učil děti Hej, Slované, kde jsou slova hrom a peklo atd., osočovali jej někteří, že

popuzuje proti vládě. I opustil Boratín r. 1886.

Boratínští se zklamali také ve faráři Hrdličkovi, který chtěl sjednotiti Čechy v jednom náboženském vyznání, ale způsobem ne právě vhodným. Protože hleděl vyhověti formálně příslušníkům všech denominací, nebyli mnozí spokojeni. Vykonával v Boratíně bohoslužby po způsobu evangelického, v obcích římsko-katolických římsko-katolické mše a p.

Tu pojali myšlenku — to už bylo po sněmech kvasilovských a po nezdaru t. zv. české konfese jednotné — že požádají o připojení k synodu evangelickému, nejprve ve Varšavě, potom ve Vilně. Tento synod je přijal jako sbor evangelicko-reformovaný v Českém Boratíně. Název helvetů přestal. Kurátorem sboru byl zvolen Jan Fr. Opočenský, staršími se stali František Janata a Josef Vlk starší.

Tato věc byla přičítána „helvetům“ za velikou národní úhonu, že se přidali k polskému synodu. K témuž vilenskému synodu se připojili Kupičovští i Čechové v Michajlovce.

Tu však již nastala éra Alexandra III. Čeští faráři byli v r. 1888 suspendováni a nastala agitace pro přestup Čechů k pravoslaví. I v Boratíně byl český pravoslavný misionář Manuel Němeček, jemu se však postavil na odpor Josef Opočenský „klempíř“ a Boratínští nepřišli. Starší sboru Josef Vlk, vstoupil do pravoslaví. Josef Opočenský udržel pevně náboženské názory reformované i proti členu největšího synodu petrohradského, J. J. Křižanovskému.

Svou náboženskou tvrdostí Boratínští odpykávali hodně těžce, jak je viděti ze svědectví Jar. Opočenského i ze zpráv v Evangelickém církevníku, který celkem pečlivě sleduje tento boj. Na bohoslužby boratínské, konané farářem z Vilna, nesměl nikdo z okolí přijíti, neboť Boratín byl policejně hlídán, ba dokonce přístup evangelického kněze byl znemožňován. Když Alexandr III. byl v okolí Lucka na vojenském cvičení, odhodlali se Boratínští mu podat žádost o povolení svých bohoslužeb. Jan Fr. Opočenský, František Janata a Josef Fr. Opočenský klempíř protrhli kor-

don vojska při jízdě carově a Jan Opočenský takto podal carevně (car byl odvrácen na druhou stranu) kličku, žádost Boratínských, kterou si podle předpisů položil na hlavu.

Car dal žádost vyšetřit, ale důsledky byly stále nejisté. Stále musili Boratínští prosit o bohoslužby a dopis, který Boratínští zaslali v srpnu r. 1891 generálnímu gubernátoru volyňskému a jehož koncept mi zapůjčil farář **Jaroslav Opočenský**, odvolává se právem na usnesení kolegia vilenského ze dne 13. VI. 1883, podle kterého bude kněz z Vilna několikrát ročně poslán do Boratína. Z tohoto dopisu je cítit veliké náboženské úzkosti hlavně vzhledem k dětem.

Boratínští musili sváděti i dále ještě mnoho svízeli a těžkostí, ale postupem času se sjednocovali mezi sebou, přestaly štvance mezi evangeliky augsburskými a helvety, k čemuž přispívali i dobře volení starostové, Karel Vlk, František Chudoba a Alexandr Kracik. Do bohoslužeb chodili policejní úředníci a zapisovali účastníky, kteří se pak rozdělovali po rodinách, aby to nebylo „shromáždění“.

Věci tyto se zlepšily po nastoupení cara Mikuláše II., který se projevil energičtějším vůči synodu. Přísaha novému carovi byla slavně vykonána za účasti faráře z Vilna a od té doby už v Boratíně žil klidněji a po malé revoluci Gaponově r. 1905 uživali už volně náboženské svobody.

Nevhodná byla žádost faráře Kašpara. Evangelická reformovaná konsistoř petrohradská předložila žádost Kašparovu, na níž bylo 147 podpisů, ministerstvu vnitra, jehož ministrem byl L. S. Makov, dřívější generální gubernátor kyjevský.

Ministerstvo i vláda, pevně jsouce přesvědčeni o tom, že Čechové si dovedou uspořádati své věci — náboženské — sami, byly velmi překvapeny tím, že Čechové od r. 1871 do r. 1878, kdy Kašpar svou žádost ev. ref. konsistoři podal, nejen tak málo pokročili v ustavení své husitské církve, nýbrž že snahami náboženskými vyústují zcela jinam.

(Pokračování).

Popisy českých osad na Volyni — Niva Hubinská

Jaroslav Kozák:

Dokončeno

A tak sledujeme-li vývoj Hubinské Nivy jako typu kolonizačního venkovského sídla, zdá se nám, jako by v krátké době prožila vývoj, který normálně prožívají původní venkovská sídla pomalu po staletí. Z původního přírodního typu s neurčitým tvarem usedlosti i pluziny vytváří se v několika letech „normový“ typ. Nepravdivelný půdorys vesnice mění se zásahem zeměměřičů v sídelní typ silniční s domy seřazenými volně vedle sebe a se záhumenicovou polohou poli. Les zůstal ve větším rozsahu jen v jižní části katastru a role představují moderně upravenou a značně zcelenou pluzinu s upravenými cestami i katastrálními hranicemi. Jak již řečeno, změnila se i velikost obecního katastru a tak připojené plánky názorně dokazují pionýrství a hospodářskou zdatnost typické české vsi na Volyni.

Neblahé události roku 1938 dolehly těžce na krajanů v Nivě, stejně jako na všechny Čechy a Slováků v zahraničí. Opět oživila myšlenka na návrat a na osídlení ohrožených krajů. Po porážce Polska v roce 1939 obsadili Volyň Rusové a tak i Hubinská Niva byla tím na čas uchráněna od

německé okupace. Po napadení Sovětského svazu Německem prošly Nivou četné německé vojenské jednotky a za nimi německá administrativa, která postupně krajanům zabavovala zásoby, koně, dobytek, povozy i nářadí. Hospodářský úpadek Nivy se nepřetržitě stupňoval až do porážky a ústupu Němců. Stavby v obci sice za druhé světové války přímým válečným zásahem neutrpěly, avšak počet živého inventáře se snížil nejméně o polovinu.

Již za války se několik mužů z Nivy účinně zapojilo do boje za osvobození od německé okupace. K hromadnému dobrovolnému vstupu do vojska dochází pak po příchodu Rudé armády a s ní i první čs. brigády generála Svobody. Tehdy nastoupili bez výjimky všichni muži ve vojenském věku (54 mužů). Po krátkém výcviku v prvním čs. arm. sboru, ve který se zapojením volyňských Čechů (tvořících 70% mužstva) brigáda přetvořila, nastoupili k bojům (koncem léta 1944) a to nejdříve v oblasti Krosna, západně od Přemyšlu. Pak zůstávali v bojovém styku s pronásledovaným, avšak stále ještě houževnatě se bránícím nepřitelem

až do jara 1945. Poslední boje byly na Slovensku mezi Vrútkami a Zilinou.

Ztráty Nivských byly téměř z poloviny, z čehož bylo padlých více než desetina, zatím co ostatním zůstala těžší nebo lehčí invalidita. Ještě za bojů o Slovensko se dozvěděli o slibu, že budou spolu s ostatními volyňskými Čechy přesídleni. K provedení plánu došlo až na jaře 1947. Hubinská Niva přišla na řadu již v dubnu a krajanů s radostným dojetím nakládali část menších zemědělských strojů, přibližně 40 koní, 60 krav a 30 vepřů do 25 železničních vagonů, které vyjely ze stanice Sienkiewiczówka přes Lvov a Čop do vlasti. Cesta trvala 12 dní.

Krajanům z Nivy se nepodařilo usídliti se pohromadě. Jediná větší skupina sídlí ve třech vesnicích na Mikulovsku a ostatní jsou rozptýleni na Podbořansku, Litoměřicku, Zatecku, Horšovotýnsku a Plzeňsku. Tak se skončila téměř osmdesátiletá historie jedné z menších českých osad na Volyni, jejíž obyvatelstvo osvědčilo jako všude na Volyni lásku k rodné zemi, mateřskému jazyku a k národu.

Písně, které znárodněly

Celá Evropa byla polem, na němž od počátku 18. století organicky prudce vyrůstaly revoluce v krátkém sledu. Účast slovanských národů jako celků a revolučních myslitelů jako jedinců byla pronikavá a neprávem byla zastínována poukazy na převahu západních kultur. Polsko bylo jedním takovým prvním bojovníkem, jenž povstal roku 1823 a roku 1826.

Se zřetelem k dějinné epoše je nutno zdůraznit, proč právě to byla píseň, která se uplatňovala roku 1848. A proč je to právě píseň, která zrcadlí tak svěže tvář revolučního roku 48.

Tyto otázky zodpovíme nejlépe, jestliže na události roku 1848 pohlédneme s perspektivou našich kulturních dějin a zejména našeho českého zpěvu. Neboť píseň je přímo bystrinou, která protéká českými dějinami.

Připomeňme si, že s písní se zrodila česká náboženská reformace, že husitství by nebylo celé bez zpěvu, že píseň se stala nejkrásnějším projevem česko-bratrství a tak mohutnou složkou české náboženské kultury 16. a 17. století, že bez této neobyčejné tradice se nevyvíjela ani katolická protireformace v českých zemích. Zesvětlila píseň českého lidu vznikla v 17. století. Česká píseň si došla v první polovině 19. století nesmírné lásky a obliby. Promlouvala k českému posluchači — ať zaznívala z úst lidového zpěváka na ulici, ať plynula se rtů koncertního pěvce anebo vyletěla z hous-

lí virtuosových v českých koncertních síních tak, že rozehvívala citlivé nitro. Jen v tomto prostředí se mohla téměř přes noc rozšířit píseň slepého Mareše ve Skroupově Fidlovačce, „Kde domov můj?“ Ale česká píseň byla také jedním z prvotních tvarů národního umění v obrozených Čechách a svou skladbou odpovídala plně i tehdejší umělecké tvorbě, prochnutá duchem vlasteneckým. Tak se píseň stala během několika let nejen nositelkou uměleckých hodnot nového českého umění hučebního, nýbrž i výrazem českého vlasteneckého. Idea vlasti, sama o sobě hluboce prožívaná každým jednotlivcem oné doby, byla ještě doplněná projevem uměleckým. Česká píseň prohlubovala národní jednotu a stala se posléze svolavatelkou českého šiku, když se vývoj blížil svému údobí revolučnímu. Tvorba je převážně původem umělá, píseň tvoří buď inteligence politicky vzdělaná, jako Havlíček, anebo inteligence prodchnutá ideály kulturně politickými, jen ojedinele se v ní projevuje lidová básnivost v kramářských písních. Většina těchto písníček byla tištěna jako písňový leták. Poslechněte si některé z nich, jak je tenkrát zpívali ukazující si hůlčičkou děj na obrázcích.

Za roboty:

Aby nás Pánbůh miloval,
hříchy odpustil, nebe dal,
nic nežádáme,
jenom to samé,
aby nás Pánbůh miloval.

To snad nemohli ani nic jiného zpívat, co vše se skrývá však ve slovech: Aby nás Pánbůh miloval.

Některé úplně znárodněly, a lid zpívá je, nevěděl mnohá kdo je autorem. Tak vezměme některé, které známe, které jsme na Volyni zpívali. Sám jsem zpíval píseň „Náš tatíček nebožtíček ledacos věděl, nám, ubohým cikáňatům, nic nepověděl: uměl pít, uměl hrát, mácece dělat, tvrdě spát . . .“, a víte kdo je autorem této písně? Sám F. L. Čelakovský. Aneb „Hej Slované! ještě naše slovanská řeč žije“, tu složil Samo Tomášik a její původní text byl slovenský. A dodnes zpívaná „Moravo, Moravo, Moravěnko milá!“ Tu složil zase V. Hanka. Taktéž píseň „Přijde jaro, přijde, zase bude máj“, jejím autorem je J. Vlk. A Slovenská hymna: „Nad Tatrou se blýská“, jejím autorem je Ján Matuška. Již jedenkrát byly tyto písně sebrány a vydala je Svoboda. Když tak listuji touto knihou, maně si vzpomínám, že většinu těchto písní jsme na Volyni, kam je přinesli naši předkové, rádi zpívali.

Opatřte si tuto knihu, jmenuje se „Písně roku 1848“, a pročítající ji, vrátíte se do naší české minulosti, do doby, kdy to nebylo lehké, a kdy se rodila nová doba, obdobně jako dnes. J. K.

Antonín Špatenka

Průkopnická vesnice

(19. pokračování).

Drbohlav s Pitrem zkoušeli zhotoviti nějaké zámky ani ne tak k obydlí, jako ke chlévům. Podařilo se jim to, z části ze dřeva, z části ze železa. Zámky byly ale veliké, proto jim říkali zámky strachu.

Tedy se tedy již připravovali na zimu, štípali dřevo, pálili uhlí pro kováře Drbohlava. Vařili barvy z dubové kůry na barvení plátna na šaty. Koupili si několik koží z hovězího dobytka, vydělali si je a počítali s tím, že si z nich udělají svršky k dřevákům. Od Ukrajinců koupili si po domácímu utkané plátno, ženy je sešily a napěchovaly listím a mechem. Pak prošly nitěmi a upravovaly si takto podušky pod hlavu.

Od pana Macka z velkostatku dostali obilí, jak měli ve smlouvě ujednáno, takže jejich zásoby se značně zlepšily. Nechtěli již přijít do takové situace, jako předešlé zimy a proto si ještě za své tovary přikoupili nebo vyměnili brambory, aby jim měli dostatek. Měli již nasušeno a uloženo všechno lesní plané ovoce, dokonce i žaludy.

Celý tábor žil mezi sebou v poměru přímo bratrském. Vždyť mohl přece Pitř, Drbohlav či Louda vyměnit za svoje výrobky věci pro sebe, ale žádný to neudělal. Slovo, které si dali v Čechách na nádraží v Kolině, než odjížděli z vlasti, měli stále na mysli a ani je nikoho nenapadlo jej zrušit. Žili proto jeden pro druhého a vzájemně se podporovali.

Kravky nechali v dosavadních zemlankách a na jejich opatrování se též dohodli. Zbytky však jim nosili všichni a o mléko se dělili, v případě nouze, že pak je budou rozdělit jen mezi děti.

Sladidla měli nyní také dosti, neboť v dutých stromech našli ještě několik rojů včel, takže přinesli několik věder medu. Obchodnice jim za jejich výrobky vyměnila několik kilogramů sádky, soli, oleje z lenky, cibuli, cesnek. Každý měl sud okurek a zelí, takže všichni doufali že druhou zimu v pralese snáze přežijí.

Nyní, když byli roztroušeni ve svých chatách po lese, přemýšleli, jaké by si mezi sebou udělali spojení, aby se v případě nějakého nebezpečí mohli jeden druhého dovolati. Měli již dostatek provazů, neboť se naučili od dědečka Charitona zpracovávat konopi, a proto upevnili v každé chatě dvě klapačky, od kterých vedl provaz dále do druhé chaty.

Vyzkoušeli svůj vynález a naučili se vyznázovat, co které klapnutí znamená, z které strany hrozí nějaké nebezpečí. Jakmile první dá znamení klapnutím, ihned ten, který jej dostane, dá znamení do další chaty druhému, takže v malé chvíli budou všichni upozorněni.

Provazy upevňovali jen na noc, ve dne je sundávali, aby to zůstalo v tajnosti.

Začalo mrznouti na sucho, bez sněhu a mraz se den ze dne stupňoval. Průkopníkům to však již nevadilo. Celé dny ještě řezali a štípali dříví, jini ještě korčovali. Les a snažili se, aby měli co nejvíce lesa vykáceného a upraveného na pole.

Ženy zase doma spravovaly šaty, prádlo a šily mužům z plátna a říkaly, že štípají „domařižlanské šaty“. Mely nyní již lepší náladu a někdy i večer po práci byly samý humor. Přemýšlely dokonce o tom, že by si nyní v zimě měly uspo-

řádati nějakou zábavu, aby prý ty dřeváky roztancovaly.

Jedné neděle, když již napadlo trochu sněhu, přijel do lesní pevnosti správce jednoho polského šlechtice, který byl vzdálen asi 18 km a žádal, zda by mohlo asi 10 mužů jít na velkostatek postaviti stáje. Správce nabízel slušný výdělek a proto mužij byli ochotni jít.

Ženy však jim to rozmlouvaly, že by se nyní v zimě samy v lese bály a konečně se daly do pláče. Muži jim museli slíbit, že nikam nepojedou. Pan správce tedy odjel s nepořízenou.

Dni v pevnosti ubíhaly rychle a tak se osadníci ani nenadáli a přišly Vánoce. Byli na ně letos lépe připraveni. Již na podzim nakoupili si od obchodnice Karpové malá červená jablčka, dokonce i svičky, aby opatřili, aby alespoň štědrý večer byl kouzelný.

Vsude měli napečené perničky a ani v jediné rodině nechyběla vánočka. Dokonce i děti pod stromčkem našly dárky, které Louda s Pitrem zhotovili. Byly to dřevěné pišťalky, panenky, konicí a podobně. To bylo radosti a děti byly celé šťastné.

Vánoce uběhly v radostné náladě a po nich přišly tuhé mrazy, které trvaly skorem tři neděle. Muži byli nuceni po celý den býti doma a tak se navzájem navštěvovali a chodili „na kus řeči“, jak říkali. Pan Volencek, který byl v Čechách učitelem, nyní, když nemohl pracovat, učil děti čísti a psátí.

Pitř mu udělal ze dřeva velkou tabuli, obarvil ji barvou z dubové kůry. Pan učitel tedy psal na ní křídou abecedu a učil ji znáti děti. Tabuli říkal „Volyňská městanka“. Učení šlo dětem velmi špatně, ale přeci jen se trochu něco naučily.

Rodiče nechtěli děti po celý den nechati v tmavé a nevětrané místnosti, aby opět jejich zdraví to nepoškodilo, proto jakmile bylo jen trochu pěkně, zejména za poledne, pouštěli děti ven, aby se osvěžily na čerstvém vzduchu.

Jednoho dne přijel na saních do jejich tábora nějaký Ukrajinec, dobře a teple oblečený. Vyhledal Pitru a sdělil mu, proč přijel:

„Čechu, přijel jsem k vám s prosbou. Potřeboval bych trochu suchého dřeva. Dobře bych vám jej zaplatil, případně mohli bychom udělati výměnu. Dám vám pěkného vykrmeného čuníka. Co tomu říkáte? Myslím, že nemáte ještě dostatek omastku a že by Vám proto tato nabídka vyhovovala. Když byste si jej ještě trochu vykrmili, třeba žaludy, měli byste z něho omastku jako vody.“

Pitř se v duchu zaradoval, ale poznamenal:

„Já bych proti tomu nebyl, ale musím se optati kamarádů, co oni tomu řeknou. Počkejte zde chvíli, já se hned vrátím.“

Ukrajinec usedl na lavici, kterou mu paní Pitrová nabídla a Pitř spěchal ke kamarádům. Všichni s tak výhodnou nabídkou souhlasili a šli proto s Pitrem, aby se s Ukrajincem domluvili. Pozdravili se navzájem a Čermák se starostlivě hned hlásil ke slovu:

„Paně, my vás neznáme, rádi bychom vaši nabídku přijali, ale obáváme se, aby pak ten čuník nebyl nějak nemocen.“

„I toto Češi, nebojte se nic. Já jsem švagr Prístupy z Mlýnova a moje slovo je moje čest.“

Jak Ukrajinec pronesl slovo Prístupa, rázem s nich spadly všechny obavy.

„Když jste tedy přibuzný Prístupy, tedy ujednáno. Třeba hned zítra ráno nám přivezete vepře a dřeva si pak naložte tolik, kolik sám za vhodné uznáte, neboť my sami neznáme zdejší cenu ani vepře, ani dřeva.“ Promluvil za všechny Čermák a ještě dodal:

„Panu Prístupovi jsme moc a moc dlužni a když jste tedy jeho přibuzný, přijďte si zítra ráno pro dřeva třeba i bez čuníka, ačkoliv nepopírám, že o omastku máme jen poskrovnu.“

Ukrajinec tedy přikývl na souhlas a řekl, že přijede hned zítra. Rozloučil se s nimi a průkopníci jej prosili, aby Prístupovi vyřídil od nich srdečné pozdravy. Když Ukrajinec odjel, pochvalovali kamarádi Čermáka, jaký je diplomat, neboť je dobře, býti před zdejšími obyvateli opatrnými, když zde s nimi musí žít.

Druhý den ráno objevilo se vskutku v lesní pevnosti několik koní, zapřažených do saní. Na jedněch byl opravdu čuník a křičel, i když byl přikryt slamou. Ukrajinec volal na průkopníky, aby si šli čuníka převzít. Muži zvědavě běželi k saním a opatrně si čuníka stáhli dolů, vedli jej do chléva. Byl černo-bílý, pěkně tlustý a vážil prý 10 pudů (160 kg).

Ukrajinec řekl, že se jmenuje Melník a je z Mlýnova. Dohadovali se, kolik si má vzít dřeva. Melník řekl, že mu stačí 1 „sáh“ (něco přes 8 m³), osadníkům však se to zdálo málo, nechtěli, aby si o nich myslel, že jsou nevděční. Pobízeli jej, aby si vzal víc, Ukrajinec však odmítl s poznámkou, že mu to stačí. Ze sice dříví má, ale nepřipravil je v létě, aby bylo suché a jeho žena se s ním stále vadí, že jí dříví nechce hořeti.

„Jste Češi moc hodní, že jste mě dřevem vyměnili, ale já si opravdu vezmu jen 1 „sáh“, a doufám, že nejsme žádný ošizen“, prohodil dobrácky Ukrajinec.

Naložili tedy dříví na saně. Ukrajinec jim ještě jednou poděkoval, rozloučil se a odjel.

Nyní zas bylo v lesní pevnosti o čem hovořiti. Neustále chodili čuníka okukovat. Ten se měl náramně k světu, chutnalo mu opravdu skvěle, zejména žaludy přímo hltal. Měli z něho všichni radost a těšili se na zabijačku. Pitrová měla zvláštní zálibu v krmení vepřička, opravdu si ho hleděla. Měla žaludů několik metrů a proto nešetřila a nosila čuníkovi, co hrdlo ráčilo.

Asi v polovici února byl jedné noci mrazivý vítr. Asi k půlnoci zaklepal klapačky ve všech chatách. Muži se rychle oblékli, každý vzal sekeru do ruky a několik bodel na tyčích, které zhotovil Drbohlav. Hbitě zapálili louče a vyrazili každý před svou chatu a odtud v tu stranu, kde se klapačka ozvala. Dospěli až k Matouškovým, kde jak předpokládali se smečka vlků dobývala na jejich kravku. Jakmile vlci spatřili oheň loučí, dali se s velkým vytím na útěk do lesa. Přišli v poslední chvíli, neboť vlci měli již prokousané kusy dřeví do chléva a jistě by jim už nedalo mnoho práce, aby se zmocnili kravky. Matouškoví si proto raději vzali na noc kravku do obytné chaty. Pak ještě muži hodně křičeli a dělali rámus, aby tak vlky odstrašili. Ti však běhali po lese celou noc a strašně vyli. Pro jistotu udržovali průkopníci

po celou noc oheň aby je více nepřepadli.

Za několik dnů se dozvěděli, že v tutéž noc prokousali se vlci k jednomu ukrajinci do chléva v sousední vesnici a odnesli mu 7 ovcí.

Ke konci března se již pomalu oteplovalo. Sníh se již ztrácel. Naši průkopníci z pevnosti dosud nevycházelí nikam, ale připravovali se na zabijčku. Ženy naplekly buchy do jaternic a radost, která zavládla, nemůže být ani popsána.

Zabijčka se konala u Pitřů, kde byl krmník. Jaternic nadělalo se hodně a děti se na dobroty jen třásly. Připadalo jim to jako pohádka, neboť tolik masa již dávno neviděly.

Hodně se jich sice o prasátko dělilo, ale přece si každý odnášel kousek masa a sádla a několik jaternic. Polévky udělali také hodně a tu si pak celý týden, rozředenou vodou, ohřívají. Ani na dědouška Charitona nezapomněli, pozvali jej také na zabijčku a dali mu ode všeho kousek. Ten si pochvaloval a nejvíce se obdivoval jaternicím, neboť ještě, co živ byl, nic podobného „nekušal“. Nebylo to u Ukrajinců zvykem.

Po zabijčce bylo však všem několik dnů špatně od žaludku a některé děti to dokonce odstonaly. Jejich tělčka za poslední dobu notně zeslábala tuto mastnotu nesnesla. Čajem z bylinek se však opět uzdravily.

Sníh se již ztratil a na polích se počínalo zelenati žito a pšenice. Jednoho dne zavítal do vesnice muž, který se jim představil jako státní geometr a oznámil jim, že přichází proto, aby řádně zaměřil hranice. Když byl s vyměřováním hotov, řekl jim, že nyní je to již vesnice a že se tedy musí rozhodnouti o tom, jaký bude její název. Oznámil jim také, že od tohoto dne, jako řádní občané, musí již platiti všechny daně a poplatky a že nyní si rovněž musí zvoliti svého představeného, který by za celou vesnici jednal.

Název vesnice byl pro průkopníky jasný a nezvratný. Podle přání paní Náhrodké bude se jmenovati Moskovština. Prozatím bude tato vesnička spadatí spolu s Bojarkou do Nové vsi, nežli budou mít svého starostu na Bojarce. Bylo proto nutno, aby si zvolili zástupce starosty. Úřadování mělo pak býti dvojjazyčné, česky a rusky.

Za krátký čas po geometrově odjezdu přijel úředník z okresního (volostního) úřadu. Sepsal všechny vesničany do občanských knih.

Nyní tedy již byli právoplatnými občany Volyně. Pevnost se skutečně den ze dne měnila v živou vesnici. Kravky bučely, i čuníky již bylo slyšeti ve chlévech. Syrovátka a Zajíc koupili si po páru koní. Cesty byly nyní rozbrázděné také od povozů. Vozy vyráběl kolář Louda, celé dřevěné bez obručí. Nyní se to tedy již hospodařilo lépe.

Stále však pracovali a zvelebovali pole i stavení. Přistavovali chlévy, stodůlky, korčovali les, zakládali si zahrady i sady. Letošní rok, když již všichni sklízeli úrodu ze svého, měli dvojnásobnou radost. Hned po žních ozyvaly se cepy po celé vesničce Moskovštině. Teď již také chodili naši vesničané na trky do Mlýnová, aby si nakoupili sůl, mýdlo, ocet a jiné potřebné věci. Cukr nekupovali, jednak neměli na něj dost peněz a jednak pro děti nacházeli stále v lese dostatek medu. Děti tedy měly dost a dospěli se museli uskrovnit.

A tak čas stále utíkal jako voda. Děti rostly, v lese jim svědčilo a některé z dospělejších dětí dorůstaly v ženichy a nevěsty. Zábavy však žádné neznali, jen tu, kterou si sami mezi sebou udělali. Večer po práci mladá chasa se sešla pod lipou, usedla a písničku za písničkou vyzpěvovala. Staří zase sedávali na jiném místě a radili se vzájemně, kdo si co a jak zařídí. Žili klidně, bez hněvů a hádek. I když nyní již hospodařili každý na svém a po svém, přece se chodili jeden s druhým poraditi.

Ačkoliv se měli všichni vespolek rádi, přece jen našich 17 rodin průkopníků k sobě více přilnulo. Jednak proto, že tam přišli všichni stejně chudí a pak ty odvázné začátky a kruté boje s přírodou je k sobě tak připoutaly. Zůstali při sobě v bídě a nyní na to často vzpomínali.

Čas utíkal a ve vesničce se nic nezměnilo, jen pokrok bylo vidět. Z bývalých chat byly nyní statky, kde bylo viděti dostatek drůbeže, dobytka, koně, ba i stroje. Les se ztrácel, poli přibývalo. Všichni si již zvykli ve vesničce Moskovštině, ale na svoji rodnou zem, Čechy, nikdy nezapomínali.

Přizpůsobili se poměrům a zvykům a svojí vynalézavostí a dovedností si vše zlepšovali.

Na podzim roku 1874 počal churavěti dědoušek Chariton. Ženy jej ošetřovaly jako svého, nosily mu teplá jídla a čaj, ale nic naplat. Dědoušek nařikal na bolesti v zádech a posléze je požádal o kněze, neboť cítil, že je jeho životu již na mále. Čermák tedy došel na Bojarku, radil se s panem Mackem, co počíti. Pan Macek se nabídl, že sám kněze svými koňmi přiveze. Čermák se tedy vrátil k dědouškovi a ujistil ho, že pan farář přijde co nevidět. Opravdu, netrvalo dlouho a zastavil před dědouškovou zemláňkou povoz. Pravoslavný kněz — bafuška — sestoupil s vozu a vešel k nemocnému, kde již bylo plno mužů i žen. Pozdravil se s nimi a ti mu zdvořile poděkovali.

Bafuška provedl zpověď, rozloučil se s nemocným a odcházel. Upozornil vesničany, že kdyby dědoušek zemřel, aby to hlásili ukrajinskému starostovi na Bojarce, který jej nechá pochovati na pravoslavném hřbitově. Ženy prosily, aby si jej směly pochovati na svém hřbitově, to však kněz rozhodně odmítl s tím, že on je Ukrajinec cirkve pravoslavné a že tedy musí odpočívati mezi svými. Ještě dodal:

„Stejně by to ani Ukrajinci nedovolili, neboť o Vás Čechů tvrdí, že jste neznanobohové.“

Po těchto slovech, které se jich hluboce dotkly, neodvážil se již nikdo odpořovati.

Ošetřovali pak dědouška Charitona ještě několik dnů, ale pak tiše skončil. Plakali pro něho všichni, zejména děti, neboť ho měli všichni rádi.

Ohlásili tedy úmrtí a Pitř zhotovil rakev, ovšem nebarvenou. Zhotovil pak ještě kříž s českým nápisem:

„Budiz Ti země lehká, hodný dědoušku Charitone.“

Pan Macek pak nechal koňmi odvésti rakev s mrtvým na Bojarku, kde ji předal Ukrajincům. Naši vesničané se pak za dědouška na svém hřbitově před obřádkem pann Marie pomodlili.

Zemláňku dědouškovu pak ženy čistě vymyly a uklidily a rozhodly se, že ji zde nechají státi na památku.

Tak čas běžel dál, všichni byli zdraví, les jim svědčil, takže si žertem říkali, že snad ten hřbitov stavěti marně, že snad ani nikdo z nich nezemře. Všechno

tomu nasvědčovalo, neboť všichni byli plni síly.

Jenže neštěstí nechodí nikdy po právu, ale po lidech, a tak se psal rok 1875. Vesnička žila, všude bylo pšenice, drůbeže, dobytka a na polích vysazena Louda první chmel. Sazenice zakoupil Českém Volkově a byly to prý sazenice z Čech ze Zateckého kraje. Po něm následoval Pižl a ostatní.

Jako ve všem, tak i v sušení chmelu ze začátku pomáhali docela primitivně. Sušili jej na sluníčku na prostřených pytlech a plachtách.

Toho roku byla velká úroda pšenice a třesně. Muži i děti chodili s košíky, třesně a sušili je na sluníčku. Měli již na svých zahrádkách vysazené stromky, ale neměli dosud ovoce.

Jednoho dne, bylo to právě ve středu rozletěla se po vesnici zpráva, že kněz, který odešel časně ráno s košíkem na třesně, ženě na knedlíky, se domů nevrátil, ačkoliv bylo již pozdní odpoledne. Manželka Šmejkalova, celá zoufalá, nařikala, že se mu jistě něco přihodilo. Kamarádi se proto rozhodli, že půjdou do lesa Šmejkal hledati.

Dlouho pátrali a volali, až konečně našli kamaráda, jak visel na stromě. Šmejkal totiž rád lezl po hodně vysokých větvích, kde byly třesně nejvíce. Na nohy si uvázal pouta, aby se mu lépe lezlo. Nyní, když jej našli, visel na suku za nohy, jak se pouto zachytilo. Hlava byla zalita krví. Tělo bylo již studené. Odřízli tedy pouto, za kterého visel a odnášeli mrtvého kamaráda domů. Byla to velká a nečekaná rána pro Šmejkalovu a její děti. I ostatní průkopníci hluboce želeli kamaráda, který s nimi požíl tolik těžkostí, a nyní, když již bylo lépe, bylo chleba, tak jim odešel.

Třetí den konal se pohřeb. Kamarádi zhotovili mu pěknou rakev, udělali rovněž hezký kříž a na něm dlátem vytesal Pán naps:

„Kamarád Šmejkal, průkopník z roku 1871. Budiz Ti země volynská lehká.“

Při pohřbu sešli se všichni u hrobu svého kamaráda a jako vždy, i dnes Volenec pronesl několik slov:

„Kamaráde Šmejkal, jsi první, který nás opustil a budeš odpočívati na hřbitově, který jsi společně s námi připravil v naší obci Moskovštině. Zemřel jsi, ale v našich srdcích zůstaneš na věky. I my očekává smrt, ale Tvoje byla krutá, protože přišla tak náhle. Sbohem, kamaráde Šmejkal, a na shledanou.“

Pohřeb konal se bez kněze a velkých obřadů, ale byl tak dojemný, že Ukrajinci, kteří se přišli podívat, ještě plakali. Než byla rakev spouštěna do hrobu, všichni se společně pomodlili. Pak zasypali hrob a postavili kříž.

Několik dnů po pohřbu bylo opravdu v celé vesnici jako po vyhoření. Ale vši práci nebylo divu, když se pomalu kamaráda zapomínalo.

Měli nyní starosti nad hlavu. Děti dorůstaly, nebylo škol. Přemýšleli, jak by to zařídili, aby se děti alespoň půl dne mohly věnovati učení.

Děti měly se střídavě učiti v místnostech, které byly největší. Jako učitel byl jednohlasně zvolen Volenec. Hůře však s papírem, který nebyl k dostání a když, tak jenom hnědý nebo šedý, hrubý a nepodajný, tak zvaný kurov.

Proto Pitř znovu udělal velkou tabulku do školy a malé dřevěné tabulky pro děti, nařivil je na černo, koupil dnošek křídly a začalo se vyučování.

(Pokračování)

Д. МЕДВЕДЕВ
Герой Советского Союза

(18 продолжение)

Праздник закончился танцами и плясками под аккомпанемент баяна. На рассвете мы выехали к себе в лагерь.

А через три дня, когда соединение Ковпака уходило по своему знаменитому Сталинскому маршруту, мы передали комиссару Рудневу подробные сведения, которые его интересовали.

С тех пор прошло четыре месяца. Мы перебрались за это время дальше на запад, за реки Случь и Горынь, обосновались в Цуманских лесах.

Помню жаркий июньский день, когда у моей палатки появился встревоженный связной, посланный секретным постом, выдвинутым к одной из дорог в двух километрах от лагеря:

— Товарищ командир, вдоль дороги со стороны села Журавичи движется немецкая колонна. Впереди конные, за ними — солдаты на фурманках. Есть и пушки.

Не успел я разобраться в этом донесении, как одновременно, запыхавшись, подбежали двое: боец с одного из постов, охранявших лагерь, и партизан, пасший наш скот на лесной полянке близ лагеря. Оба подтвердили, что своими глазами видели немецких конников.

Сомнений быть не могло: немцы появились с трех сторон.

Стехову с поддежурным взводом приказал выдвинуться в сторону противника и наладить там командный пункт. Сам остался на месте, чтобы подготовить остальных и держать связь с другими постами. Не успел Сергей Трофимович отойти и двухсот метров, как длинная пулеметная очередь прорезала лесную тишину. За ней — плотный автоматный и винтовочный огонь.

Я решил, что стреляют наши, и, опасаясь, что они зря переведут патроны, которых у нас и так мало, послал связного с приказом стрелять прицельно, беречь боеприпасы.

Связной мигом скрылся за деревьями.

В это время докладывают:

— Товарищ командир! С поста сообщают: немцы на дороге разворачивают пушки.

Приказываю Базанову:

— Взять тридцать пять автоматчиков, захватить пушки!

Базанов мигом скрылся в лесу. Бой разгорается. Доносятся крики „ура“.

„Неужели Стехов повел людей в атаку, не предупредив меня?“ — подумал я. Но вернулся посланный мною связной и доложил:

Ваше приказание передано. Товарищ Стехов сообщил, что стрельба идет со стороны немцев, а наши стреляют мало. Он удивляется, что со стороны противника непрерывно слышится русское „ура“.

— Передать Стехову: людей в атаку не пускать. Справа от него — пушки, туда выслан Базанов. Пусть с ним свяжется.

Все же обстановка боя была неясной. Почему со стороны противника кричат „ура“? Откуда в лесу появились пушки? Неужели немцы послали вперед предателей? Ни я, ни оставшийся со мной Луккин ничего понять не могли.

Наконец все прояснилось.

Командиром поддежурного взвода, который пошел со Стеховым, был Борис Крутиков. Применяясь к местности, прячась за деревьями и пнями, они близко подобрались к противнику. Вдруг совершенно отчетливо Крутиков услышал:

— Ты что же, Борис, в своих стреляешь? — кричал ему женский голос со стороны наступавших.

Крутиков присмотрелся и чуть не обмер: в „противнице“ он узнал свою соученицу, с которой когда-то в киевской школе сидел за одной партой. Они бросились друг другу в объятия.

А рядом события разворачивались так.

Приблизившись к дороге, где противник готовил к бою артилле-

рию, Базанов, чтобы нагнать на врага панику, громко скомандовал:

— Батальон! Первая рота — вправо, третья — влево, вторая — за мной!

Тут к нему подбегает незнакомый человек:

— Да наш батальон уже развернулся!

— Какой батальон?

— Второй батальон Ковпака!

Стрельба прекратилась, началось „братание“. На нас „наступали“ ковпаковцы.

С Сергеем Трофимовичем Стеховым мы пошли к Ковпаку.

И если первая наша встреча в феврале, была очень теплой, очень дружеской, то эту встречу с Сидором Артемовичем мы в шутку назвали „горячей“.

Ковпаковцы шли сейчас на Карпаты. Они были крепко вооружены, хорошо одеты и обуты. Неожиданность их появления в наших новых краях объяснялась тем, что двигались они быстро и последний их переход превышал пятьдесят километров. Ни наша разведка, ни тем паче местные жители не могли предупредить нас об их приближении. А за немцев их приняли потому, что конники-ковпаковцы почти сплошь были одеты в трофейное немецкое обмундирование.

Несколько дней простояли ковпаковцы неподалеку от нашего лагеря и каждый день от Ковпака с Рудневым приходили к нам в гости, то мы ходили к ним.

— Покажите нам вашего „немца“, — вспомнил о Кузнецове Сидор Артемович.

Назавтра Ковпак и Руднев были у нас, и я представил им только что возвратившегося из Ровно нашего „немца“, Николая Ивановича Кузнецова.

— О це дило, то дило! — говорил Ковпак, слушая рассказы Кузнецова о своей работе в самой гуще гитлеровцев.

(Продолжение следует)

S nezapomenutelným smutkem jsme vzpomínali dne 20. ledna 1950 třetího výročí smrti našeho drahého syna Václava Škrance, který jsa zmítán bolestmi a zármutkem, skončil tragickou smrtí v Kvasilově na Volyni. Vzpomínka na něho zůstává stále živá u rodičů, sourozenců a příbuzných.

S bolestí v srdcích oznamujeme všem příbuzným a známým, že nás navždy opustila naše milovaná maminka a babička Marie Jirásková ze Závídova na Volyni. Osud jí nedopřál, aby se těšila ze života ve své vlasti. Dne 3. března 1950 podlehla ve věku 64 let zákeřné nemoci. Tělesná schránka naší drahé zesnulé byla uložena na hřbitově ve Vratislavicích. Prosíme známé, aby jí věnovali s námi tichou vzpomínku. V hlubokém zármutku vzpomínají otec, dcery, synové, sestra a vnoučata.

S hlubokým žalem v srdcích vzpomínáme čtvrtého výročí tragické smrti naší drahé Zofie Řihové, roz. Moravcové, nar. 13. února 1923 v Novostavcích na Volyni. Zemřela na cestě do vlasti v pohraničním městě Čopu dne 9. května 1946, aniž spatřila vlast svých předků. — Spi v pokoji, my na Tebe nikdy nezapomeneme! V hlubokém smutku vzpomínají otec, bratr a sestry.

Oznamujeme všem příbuzným a přátelům truchlivou zprávu, že dne 21. ledna 1950 zemřela naše milá a dobrá matka, babička a prababička, paní Anna Smutná z Olšanky u Žitozíru. Zesnula po krátké nemoci ve veřejné nemocnici v Hranicích ve věku 84 let. Pochována byla z chrámu sv. Jana Křtitele na městském hřbitově v Hranicích se všemi poctami dle obřadů církve katolické. Tato dobrá matka darovala národu šest dětí, dvacet vnuků a devět pravnuků. Krátá válka vzala jí syna Václava a vnuky Feodora Smutného a Přemysla Jakeše. Padli rovněž dva manželé, vnuček Libuše a Vlasty, jako hrdiní vojáci Rudé armády. Poslední léta svého života trávila v rodině své nejmladší dcery Lenky, zahrnována láskou dětí a vnoučat. Bůh jí dal milost, že se dožila devíti pravnoučat svého rodu. Budíž jí věčná paměť!

Josef a Lenka Jakešovi

Prosíme krajana, který nás žádá o uveřejnění inserátu zn.: „Krásný máj“, aby nám oznámil svoji adresu.

Tiskový fond SČzV

Volyňští Češi z Horních Životic a Svobodných Heřmanic na Opavsku uspořádali spolu s Jednotným svazem českých zemědělců ples, který byl podle výroku jednoho z místních občanů, jedním z nejlepších a nejzdařilejších v tomto kraji. Část výtěžku ve výši 1.350 Kčs věnovali na tiskový fond SČzV.

Srdečně děkujeme našim krajanům a vítáme jejich iniciativu. Každý úspěch krajanů je i naším úspěchem a stejně tak naší radostí. Tím více nás těší, že jsou to krajané vzdálení od našeho ústředí a přejem jim proto v další práci hodně zdaru.

Na svatbě p. Josefa Průši se sl. J. Finkou Janečkovou, konané v Seménkovicích dne 22. IV. 1950, bylo vybráno na podnět p. Ferd. Berana Václava Dotra a Jar. Krále 600 Kčs na tiskový fond. — Děkujeme všem dárcům a novomanželům přejeme vše nejlepší.

Na svatbě sl. Olinky Dolečkové z Ostašova u Liberce s p. Antonínem Kuželem bylo vybráno na podnět Josefa Dolečka z Nové Heřminové Josefa Pally z Újezdu na tisk. fond SČzV 800,— Kčs. Srdečně děkujeme všem štědrým dárcům a novomanželům přejeme to nejlepší na společné cestě životem.